

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXII broj 330 Nikšić novembar 2011. ISSN 1805136

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

Intervju:
Dr Vladimir
Kavarić,
ministar ekonomije
u Vladi CG

CRNA GORA ĆE BITI
REGIONALNO ENER-
GETSKO ČVORIŠTE
str. 08

EPCG pomogla
opremanje
posebnih
odjeljenja
osnovnih škola

PARTNERSTVO
ZA OPŠTE
DOBRO
str. 22

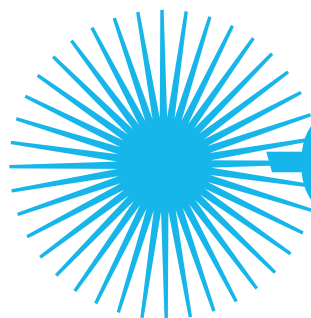
Elektro mreže
na sjeveru
spremne za zimu

ZIMA MOŽE
DA POČNE
str. 18

MANJA PROIZVODNJA, VEĆI UVOZ

epcg

Elektroprivreda Crne Gore

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

Predsjednik Odbora direktora
Srđan Kovačević

Izvršni direktor
Enrico Malerba

**DIREKCIJA ZA ODNOS
SA JAVNOŠĆU**
Direktor
Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

**Rukovodilac Sektora za
internu komunikaciju**
Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
Miodrag Vuković
miodrag.vukovic@epcg.com

Redakcija:

Olivera Vulcanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com

Kompjuterska obrada:
Ivana Ilić

Operater:
Vidoje Zeković
vidoje.zekovic@epcg.com

Naslovna strana:
Vjekoslav Bojat

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Telefoni: 040/204-130, 214-252
Fax: 040/214-252
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Štampa: MONTACARTON D.O.O.
Podgorica
Tiraž: 1500
Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić

Proizvodni rezultati za devet mjeseci ove godine
SUŠA PREPOLOVILA PROIZVODNJU str. 04

**ODBOR DIREKTORA EPCG USVOJIO FINANSIJSKI
IZVJEŠTAJ ZA DEVET MJESECI 2011** str. 06

Ministri energetike članica EU u Vroclavu
**POVRATAK TRADICIONALNIM IZVORIMA
I PANEVROPSKA MREŽA** str. 07

Dr Vladimir Kavarić, ministar ekonomije u Vladi CG
**CRNA GORA ĆE BITI REGIONALNO
ENERGETSKO ČVORIŠTE** str. 08

Isključenjem osam nuklearki Nemačka izazvala priličnu
pomotnju i negodovanja u EU
EVROPSKO ENERGETSKO PRESTROJAVANJE str. 10

Prof. dr Milutin Ostojić o mogućnostima razvoja
energetike i potrebi izgradnje novih izvora
STRUČNA, A NE LAIČKA RASPRAVA str. 12

Povodom 29 godina uspješnog rada TE „Pljevlja“
NEMA VREMENA ZA SLAVLJE str. 15

ED Ulcinj
NE GLEDAJU NA RADNO VRIJEME str. 16

ED Rožaje
ZIMA MOŽE DA POČNE str. 18

Aktuelno u OJ Snabdijevanje Nikšić
POVEĆAN BROJ EKIPA ZA ISKLJUČENJE str. 19

Sindikanci iz Rusije i Srbije posjetili HE „Perućica“
MEDJUNARODNA SARADNJA I DRUŽENJE str. 20

Pomoć posebnim odjeljenjima u OŠ „Olga
Golović“ iz Nikšića i „Boško Buha“ iz Pljevalja
PARTNERSTVO ZA OPŠTE DOBRO str. 22

Humanitarna akcija „Podgorica sjeveru Crne Gore“
**ZNAČAJAN DOPRINOS EPCG
I SINDIKATA KOMPANIJE** str. 24

Projekat Ministarstva ekonomije „Montesol-Energija
pod mojim krovom“
BESKAMATNI KREDITI ZA SOLARNE SISTEME str. 28

Putopis: MALEZIJA, PENANG (PULAU MUTIARA)
KAD SNOVI POSTANU JAVA str. 34

Bojan Kosić, crnogorski olimpijac
SKIJANJE JE MOJ ŽIVOT str. 37

Sve više ljudi igra bridž
INTELEKTUALNA IGRA I OLIMPIJSKI SPORT str. 39

PROIZVODNI REZULTATI ZA DEVET MJESECI OVE GODINE **SUŠA PREPOLOVILA PROIZVODNJU**

Crnogorske elektrane, i pored dobre pogonske spremnosti, od početka novembra, proizvele su manje energije od bilansom zacrtanih količina. Nepovoljna hidrološka situacija uslovlila da i proizvodni rezultati za devet mjeseci tekuće godine budu znatno ispod planiranih. HE "Piva" proizvela je skoro 15 odsto, a HE „Perućica“ 13 odsto manje električne energije od projektovanih količina.

SITUACIJA NIKAD TEŽA: Zoran Đukanović

Kao posljedicu ovako nepovoljne situacije imamo povećan uvoz električne energije, i to po znatno većim cijenama u odnosu na početak godine. S druge strane efekti pozitivnog poslovanja TE „Pljevlja“, trenutno, ni izbliza nijesu dovoljni da pokriju izuzetno malu proizvodnju hidroelektrana.

Glavni operativni direktor EPCG i v.d. direktora FC Proizvodnja Zoran Đukanović podsjeća da loše hidrološke prilike još od kraja marta ozbiljno ugrožavaju poslovanje hidroenergetskih objekata.

„Još od tada nije bilo ozbiljnijih padavina koje bi nam išle na ruku i popravile situaciju. Zbog toga su i poslovni rezultati velikih hidroelektrana ispod planiranih.

HE "Piva" proizvela je skoro 15 odsto, a HE „Perućica“ 13 odsto manje električne energije od projektovanih količina.“ – kaže Đukanović.

Negativan trend nastavio se i početkom novembra, što dodatno otežava ionako tešku situaciju.

„Kao posljedicu ovako nepovoljne situacije imamo povećan uvoz električne energije, i to po znatno većim cijenama

u odnosu na početak godine. S druge strane efekti pozitivnog poslovanja TE „Pljevlja“, trenutno, ni izbliza nijesu dovoljni da pokriju izuzetno malu proizvodnju hidroelektrana“ – navodi Zoran Đukanović.

Inače, TE „Pljevlja“ koja je za prvih devet mjeseci premašila proizvodni plan 1,5 odsto, trebalo bi da elektroenergetskom sistemu do kraja godine isporuči 1400 GWh električne energije, ali ni to po ocjeni Đukanovića, neće biti dovoljno da se pokrije drastičan pad u proizvodnji hidroenergetskih objekata.

„Ni projekcije do kraja 2011.godine nijesu nimalo optimistične. Naime, predviđeno je da hidroelektrane „Perućica“ i „Piva“, u odnosu na prethodnu - rekordnu godinu, proizvedu manje energije za cijelih 48 odsto. To dovoljno govori u koliko su se teškoj situaciji, ove godine, našli EPCG i njeni hidroenergetski proizvodni kapaciteti“.- zaključio je Đukanović.

Đukanović je istakao da će se, bez obzira na to, nastaviti sa investicionim i redovnim ulaganjima kako bi se obezbijedilo optimalno funkcionisanje postojećih proizvodnih kapaciteta.

Novembar 2011. Slansko jezero

list.epcg@epcg.com
Novembar 2011.

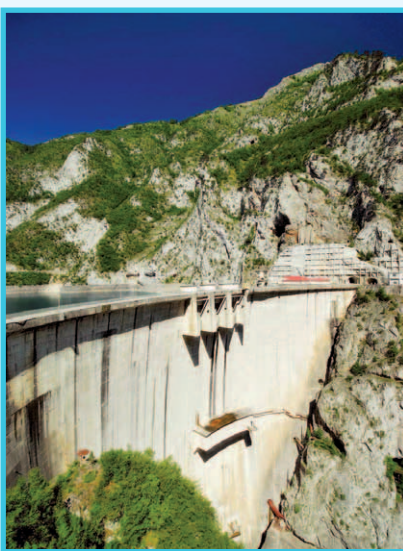
REGION: PROIZVODNJA PADA, CIJENE RASTU

Proizvodnja električne energije u hidroelektranama na Balkanu od 2010.godine opala je 27%. Cijene širom Balkana su uvećane i niskim nivoom voda u posljednjih nekoliko mjeseci. Brojke ENTSO-E i nacionalnog operatora prenosnog sistema (TSO) pokazuju da je prošle godine od januara do septembra proizvedeno 57,6 TWh. Medjutim ove godine, proizvodnja je dostigla samo 42,2 TWh.

Region se u velikoj mjeri oslanja na hidroelektrane, a trgovci se slažu da se manja proizvodnja ne može lako nadoknaditi. Uvoz iz drugih djelova regiona je povećao prekogranične cijene, dok su mrežni operatori ograničili izvoz.

Druga opcija je korišćenje alternativnih kapaciteta. Da bi nadoknadili nisku hidro proizvodnju, Makedonija će staviti u upotrebu novu CHP u Skoplju, koja bi trebalo da počne sa radom kroz nekoliko nedjelja, rekao je portparol Regulatorne Komisije za Energetiku Makedonije. Medjutim, djelovi regiona se suočavaju sa dodatnim problemima snabdijevanja, uključujući održavanje nuklearnih i drugih elektrana u Bugarskoj, ključnog izvoznika u regionu.

Srpska proizvodnja hidroenergije opala je oko 17% u odnosu na prošlu godinu. Prosječna cijena od 1. aprila do 24.-og oktobra bila je 59,29€ MWh, čak 12,52€ MWh više nego u istom periodu prošle godine. Albanski elektrosistem suočen je s teškom situacijom zbog nedostatka kiše koja mjesecima nije pala. Direktor Albanke elektroprivrede Angel Zero izjavio je da su akumulaciona jezera prazna, a da će do uvoza električne energije teško doći zbog nedostatka sredstava. Cijena po kojoj se uvozi električna energija u tu zemlju tri puta je veća od cijene po kojoj je Albanija izvozi. Kaskadni tokovi na jezerima su niski, zbog nedostatka većih kiša, kao što je to bio slučaj i prošle godine. Nakon ovakve situacije, Albanska Elektroprivreda je u teškoj finansijskoj situaciji, pa joj tako prijeti još jedna elektroenergetska kriza. Najveći proizvođač hidroenergije u regionu, Rumunija pretrpjela je najveće gubitke u septembru, kada je proizvodnja opala sa 1536GWh na 896 GWh. Rumunska državna Hidroelectrica je 27.-og septembra proglasila prinudne mjere nakon dužeg perioda suše. Kao rezultat toga, cijene su u toj zemlji dostigle najveću tačku u periodu od tri godine. Cijene na lokalnoj berzi (OPCOM) dostigle su 77.24€ MWh i najveće su od novembra 2008, prema podacima ICIS Heren.

HE „PIVA“ U TREĆEM KVARTALU SMANJENI DOTOCI

Sa proizvedenih 446 GWh električne energije za devet mjeseci ove godine HE „Piva“ ostvarila je samo 83,52 % plana za taj period (534 GWh). U odnosu na godišnji plan (782 GWh) do kraja septembra proizvedeno je samo 57,03 projekтованиh količina.

„Ovakav rezultat „proizvod“ je izuzetno loših dotoka, pogotovo tokom jula, avgusta i septembra, koji su u tom periodu bili, u odnosu na uobičajene tokom ta tri mjeseca, manji za više od 50 odsto, što se kao što se vidi direktno negativno odrazilo na proizvodnje rezultate. Uticaj loše hidrološke situacije najbolje se vidi iz činjenice da je nivo akumulacija krajem septembra iznosio 189,17 GWh što je 86,77 % u odnosu na planiranih 218 GWh.“ - ocijenio je direktor HE „Piva“ Milan Radović.

Inače, za razliku od posljednjeg kvartala u prvih šest mjeseci 2011. dotoci su bili na nivou prosječnih u tom periodu, a proizvodnja na nivou planirane.

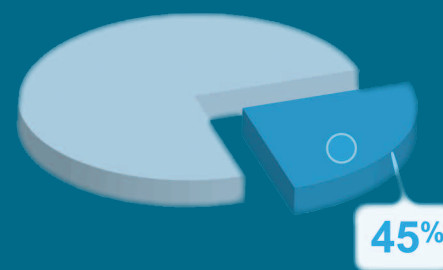
HE »Perućica« PROIZVEDENO 45% MANJE NEGO PROŠLE GODINE

HE „Perućica“, za devet mjeseci 2011. godine, proizvela je 550.554 MWh, 13 % manje od plana. Od toga 312.554 MWh električne energije proizvedeno je iz dotoka, 37 odsto ispod plana, dok je proizvodnja 238.000 MWh ostvarena iz akumulacija što je 72% preko planiranih količina.

„Nažalost, potvrdila su se predviđanja HMZ Crne Gore da će period od početka godine do kraja septembra biti jedan od dva najsušnija perioda od kada se u Crnoj Gori mjere i prate hidrološki parametri. Zbog toga, ako uporedimo devetomjesečnu proizvodnju u 2011. godini sa proizvodnjom iz istog perioda prošle, možemo reći da je, čak, 45% manja – kaže direktor HE „Perućica“ mr Vladimir Bojičić.

S obzirom na trenutno stanje akumulacija, Bojičić ističe da je, ukoliko u međuvremenu ne bude većih padavina, veoma teško očekivati da će najstarija crnogorska velika elektrana do kraja godine uspjeti da proizvede planiranih 957.000 MWh električne energije.

I proizvodnja u pet malih hidroelektrana koje posluju u sastavu HE „Perućica“ (MHE „Šavnik“, MHE „Rijeka Mušovića“, MHE „Lijeva Rijeka“, MHE „Podgor“ i MHE „Rijeka Crnojevića“) za trećinu je manja od planirane.

ODBOR DIREKTORA EPCG USVOJIO FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ ZA DEVET MJESECI 2011

Prihod kompanije iznosio je 202,7 miliona eura, što je smanjenje od 7,5% u odnosu na uporedni period prošle godine.

Profit prije odbijanja kamate, poreza na prihod i troškova depresijacije i amortizacije (EBITDA) je 6,5 miliona eura, smanjenje od 87,7% (52,9 miliona eura u trećem kvartalu 2010). Smanjenje tarifa, povećanje troškova uslijed uvoza većih količina električne energije i nepovoljni meteorološki uslovi koji su uslovili slabe dotoke vode, doveli su do neto gubitka od 30,4 miliona eura (neto dobit je u trećem kvartalu 2010. iznosila 21,1 milion eura)

Odbor direktora Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, analizirao je i odobrio finansijski izvještaj kompanije do 30.09.2011 godine.

Ukupan prihod Elektroprivrede Crne Gore je iznosio 202,7 mil € i manji je u odnosu na uporedni period predhodne godine za 16,5 mil € ili 7,5 odsto. Umanjenje prihoda uglavnom je prouzrokovano smanjenjem tarifa za električnu energiju za oko 10 odsto od 1. aprila 2011. Smanjenje tarifa je prouzrokovalo smanjenje prihoda i industrijske margine kompanije za oko 6,4 miliona €.

Ukupno ostvarena proizvodnja električne energije u prvih devet mjeseci 2011. iznosila je 2.064 GWh, što je za 5,4% odsto manje od plana, i za 820 GWh ili 28,04 odsto manje od ostvarene proizvodnje za isti period predhodne godine, uzrok ovakvih rezultata je niži dotok voda zbog nepovoljnih meteoroloških uslova i njihov efekat na akumulacije, što je dovelo do smanjenja proizvodnje u HE Perućica za 450 GWh (- 45 %) i HE Piva za 465 GWh (- 51odsto). U cilju djelimične kompenzacije ovih efekata, proizvodnja TE Pljevlja je bila veća za 104 GWh (+ 11%).

Da bismo održali i garantovali snabdjevanje Crne Gore električnom energijom,

EPCG je uslijed smanjene proizvodnje morala da poveća uvoz: u poređenju sa prvih devet mjeseci 2010 godine koja je, kao što je poznato, bila izuzetna godina za proizvodnju iz hidro izvora, kupovina električne energije iz drugih zemalja je duplirana odnosno porasla je za 480 GWh (+ 101%). Ovo povećanje količine uvezene električne energije istovremeno je pratilo i veliko povećanje cijena na međunarodnom energetsom tržištu u 2011. godini, 23% u odnosu na cijene u 2010., dok je odobrena cijena za uvezenu električnu energiju u 2011. svega 8,7 odsto veća u odnosu na 2010. godinu, i ovo su osnovni uzroci negativnih rezultata poslovanja Elektroprivrede u ovom periodu. Kada govorimo o tržišnoj strani, ukupna neto potrošnja električne energije u Crnoj Gori (isključujući gubitke prenosa i distribucije) iznosila je 2.642 GWh, što je 7,3% više u odnosu na uporedni period predhodne godine. Razlog ovog povećanja je veća potrošnja KAP-a (+147GWh odnosno 16,6%), dok je potražnja potrošača sa distributivne mreže bila stabilna (+ 43 GWh odnosno + 2,9%).

Dodatni napor se ulažu u optimizaciju raspoloživosti postrojenja, kao što je slučaj sa projektom male HE "Otilovići"

koji predstavlja prvi projekat Mehanizma čistog razvoja po osnovu Kjoto protokola u Crnoj Gori u oblasti energetike. EBITDA je iznosila 6.5 mil €, za 46,4 mil € manje (-87 odsto) u odnosu na ostvarenu u prvih devet mjeseci 2010. (52.9 mil €).

Odbor direktora EPCG izrazio je zabrinutost, jer ostvareni rezultati u prvom polugodištu ne obezbjeđuju dovoljno finansijskih sredstava za kapitalne investicije neophodne za razvoj energetske infrastrukture Crne Gore.

Neto marža (takozvana EBIT - Earnings Before Interests and Taxes - Dobit prije kamata i oporezivanja) je negativna i iznosila je 32,7 mil € (+14,9 mil € u prvih devet mjeseci 2010).

Neto finansijski prihodi iznosili su 7 mil € (6,6 mil € u uporednom periodu 2010), ali njihov doprinos profitu je smanjen za iznose koji su utrošeni za dobrovoljan otkup radnih mjesta zaposlenih u prvih devet mjeseci 2011.

Neto gubitak za prvih devet mjeseci 2011. godine iznosio je 30,4 mil €, u odnosu na 21,1 mil € neto profita ostvarenog u istom periodu 2010.

Zahvaljujući radovima na mreži, distributivni gubici su iznosili 18,5 odsto odnosno smanjeni su za 0,8% u odnosu na prvih devet mjeseci 2010 godine.

U narednom periodu, poboljšanje stepena naplate će ostati prioritet. Ukupan broj zaposlenih u EPCG na dan 30.9.2011. godine je bio 2.739, što je za 214 zaposlenih manje u odnosu na 2.953 zaposlenih na kraju decembra 2010. godine. Ovo smanjenje je postignuto kroz program dobrovoljnog otkupa radnih mjesta.

Odbor direktora EPCG izrazio je zabrinutost, jer ostvareni rezultati u prvom polugodištu ne obezbjeđuju dovoljno finansijskih sredstava za kapitalne investicije neophodne za razvoj energetske infrastrukture Crne Gore.

MINISTRI ENERGETIKE ČLANICA EU U VROCLAVU

Povratak tradicionalnim izvorima i panevropska mreža

Ministri članica Evropske unije zaduženi za energetiku složili su se 20. Septembra, na kraju dvodnevnog neformalnog sastanka u Vroclavu, da je kontinentu neophodna panevropska mreža za prenos energije. Jedna od velikih tema bila je odluka Nemačke da do 2020. zatvori nuklearne elektrane, što se može odraziti na cijelo tržište.

Evropski komesar za energetiku **Ginter** (Guenther Oettinger), po završetku sastanka novinarima je saopštio da "sve zemlje treba da budu integrisane u energetska tržišta.

"Ne mogu više kao do sada da postoje energetska ostrva. Moramo da imamo mogućnost da proizvodimo energiju tamo gde je to najpovoljnije i šaljem tamo gde je najpotrebnija", kazao je Etinger.

Ministrica je Etinger predstavio novu radnu verziju prijedloga Evropske komisije o pravnoj regulaciji energetske infrastrukture i dodao da će EU do 2020. sufinansirati prenosne mreže, prije svega, električne energije i gasovoda sa deset milijardi eura.

"Do sada smo investirali u velike pojedinačne projekte, a sada dolazi vrijeme za njihovo povezivanje", rekao je Etinger.

Domaćin sastanka, poljski ministar privrede i vicepremijer **Valdemar Pavlak** naglasio je da je neophodna bolja koordinacija u energetske politici.

"U projektu kao što je gasovod Nabuko vidi se potreba jakog vođstva neke zemlje ili preduzeća, jer kada ima puno partnera povremeno nedostaje odlučnost da se takav projekat završi", kazao je Pavlak.

Ministri su se na sastanku u Poljskoj bavili i problemima koje evropskoj energetici može da stvori odluka Nemačke da odustane od nuklearne energije.

"To je bila suverena odluka nemačke države i ako Njemci u roku od 10 godina odustanu od nuklearne energije to će značiti manjak od oko 5% električne energije (u EU)", rekao je Etinger.

"Želimo da koordinirano obezbijedimo odgovarajući potencijal proizvodnje i zato smo predložili osnivanje posebne komisije uz učešće predstavnika zemalja članica, EK, operatora i distributera i regulatornih tijela", dodao je.

ETINGER: Ne mogu više kao do sada da postoje energetska ostrva. Moramo da imamo mogućnost da proizvodimo energiju tamo gde je to najpovoljnije i šaljem tamo gde je najpotrebnija.

Poljska kao domaćin neformalnog sastanka o evropskoj energetici upozorila je da ne treba po svaku cenu odustajati od energetike zasnovane na uglju i tradicionalnim izvorima, jer sa novim tehnologijama i ona može da ima manje emisije štetnih gasova. "Napuštanje tradicionalnih energetika zbog zaštite klime nanosi štetu evropskom tržištu rada. Poljske vlasti sugerišu da se održe radna mesta u tradicionalnim sektorima, jer oni dobijaju na značaju u vezi sa ograničenjima korišćenja nuklearne energije", kazao je Pavlak.

Ministri najvećih privreda EU, Francuske i Nemačke, predložili su da se uspostavi grupa za usklađivanje politika u domenu

struje u Evropi. Ocenjeno je da je to lako izvodljivo budući da je reč o neformalnoj grupi u kojoj bi se učestvovalo na dobrovoljnoj bazi. Kako je rekao ministar energetike Francuske **Erik Beson** (Eric Beson), grupu bi činili operateri mreža, regulatorna tela i predstavnici zemalja članica.

"Zamislao je da se grupa stručnjaka sistematično izjašnjava o državnim projektima koji mogu da imaju znatan uticaj na druge zemlje, na ponudu i tražnju drugih zemalja, i kojima se mogu obraćati evropski ministri za energetiku kada je to neophodno", kazao je Beson. Prema njegovim rečima, zamislao su odobrili drugi ministri i evropski komesar za energetiku Ginter Etinger.

Beson je rekao da je predložio i uspostavljanje evropske ćelije koja bi brinula o rizicima prepterećenosti mreža za prenos struje tokom zime.

On se, kako je saopštio njegovo ministarstvo, izjasnio i o odluci Nemačke da odustane od nuklearne energije. "Nemci imaju pravo da odluče o napuštanju nuklearne energije, ali posljedice će biti na evropskom nivou", kazao je Beson. "Ne bi bilo prihvatljivo da naši nemački prijatelji sami odluče o napuštanju nuklearne energije, a da se posljedice toga podijele u finansijskom smislu na evropskom nivou, dodao je Beson.

Potrebno je da svi znaju šta druge zemlje planiraju u oblasti energije, što podrazumeva da svaka zemlja ima višegodišnje planiranje investicija u energetici i da zna ka kojim energentima se okreće, kao i da o tome obavještava druge. U suprotnom, nema koordinacije, kazao je Beson.

Njemačka je u martu odlučila da odmah zatvori osam najstarijih reaktora, a ostale do 2022. Odluka je posljedica nuklearne katastrofe u japanskoj centrali u Fukušimi (Fukushima) do koje je došlo nakon zemljotresa.

(Beta i AFP)

Njemačka planira izgradnju nuklarki u V. Britaniji

Vodeći njemački energetske koncerni RWE i E.On aktiviraju planove za izgradnju nuklearnih reaktora u Velikoj Britaniji, na šta ih podstiču finansijski gubici koje će pretrpjeti zbog odustajanja Njemačke od nuklearne eneretike.

Prema anketi «Britiš Sajens Asosiejšn», 61 odsto Britanaca je spremno da podrži izgradnju novih nuklearnih reaktora ako bi to doprinijelo većoj energetske bjezbednosti zemlje. Vlada kancelarke Angele Merkel je u martu ove godine donijela odluku o hitnom zatvaranju 25 odsto atomskih centrala u zemlji. Njemačka će sve nuklearke ugasiti do kraja 2022. godine, zbog čega će vlasnici atomskih centrala, među kojima su i koncerni E.On, RWE, EnBW i Vatenfal pretrpjeti gubitke od više milijardi eura.

Njemački koncerni zbog toga aktivno traže mogućnost da povećaju svoje učešće u stranim projektima. RWE i E.On su obezbijedili porudžbine za dva od osam nuklearnih reaktora čiju je izgradnju u oktobru prošle godine odobrila britanska vlada. Radi se naime o atomskoj centrali u Velsu i na zapadu Engleske. Početak izgradnje prvog reaktora je predviđen za 2015. godinu.

(elektroenergetika.info)

Intervju: Dr Vladimir Kavarić, ministar ekonomije u Vladi CG

CRNA GORA ĆE BITI REGIONALNO ENERGETSKO ČVORIŠTE

Crnogorski ministar ekonomije dr Vladimir Kavarić za "Elektroprivredu" govori o pravcima razvoja energetskog sektora koji ima presudan uticaj na razvoj Crne Gore i potrebi izgradnje novih izvora energije u svjetlu odluke nekih zemalja da se odreknu nuklearne energije i stava ministara energetike EU o potrebi formiranja panevropske mreže za prenos energije.

U kojem smjeru treba posmatrati dalji razvoj energetike u našoj zemlji i kako se na razvojne planove odražava globalna ekonomska kriza?

Naravno da se kretanja na globalnoj sceni odražavaju na Crnu Goru, posebno u pogledu investicija. Ipak, činjenica je da smo baš u periodu krize uspjeli da uđemo u realizaciju značajnih projekata, gdje prije svega treba istaći podmorski kabal sa italijanskom Ternom, vjetrogeneratora na dvije lokacije sa španskom Fersom i japanskim Micubišijem, male hidrocentrale... Osim toga, tender za dodjelu koncesije za proizvodnju nafte bi, u skladu sa planom, trebalo da bude objavljen do kraja godine i tu očekujemo veliko interesovanje naftnih kompanija, jer su svi preduslovi za privlačenje investitora u toj oblasti ispunjeni. Pismo zainteresovanosti za učešće na budućem tenderu već je poslalo dvadesetak naftnih kompanija, a koliko će ih dostaviti ponudu zavisi od njihove procjene sopstvenog investicionog rizika koji nosi projekat.

Ministri članica EU zaduženi za energetiku, nakon najave Njemačke da će se u narednih deset godina odreći nuklearnih izvora energije, budućnost vide u integraciji prenosne mreže, odnosno panevropskoj mreži za prenos energije. Gdje je, po Vama, u konkretnom slučaju mjesto Crne Gore?

Poznato je da je Crna Gora, u cilju izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla jednosmjerne struje između naše zemlje i Italije i ostvarenja strateškog partnerstva Crnogorskog elektroenergetskog sistema AD i italijanske kompanije TERNA, zaključila ugovore o realizaciji ovog projekta, vrijednog preko 850 miliona € koji će doprinijeti da postanemo elektroenergetsko čvorište u našem regionu. Projekat podrazumijeva izgradnju nove elektro-energetske interkonekcionne veze između CG i Italije kapaciteta 1.000MW – podmorski kabl, izgradnju infrastruktura koje su interne za crnogorsku prenosnu mrežu i povezane sa radom i korišćenjem nove elektro-energetske interkonekcionne veze, kao i dodatne mrežne infrastrukture (novi 400 kV interkonekcionni vod između Crne Gore i Bosne i Hercegovine i/ili novi 400 kV interkonekcionni vod između Crne Gore i Srbije), koje su značajne za

Crna Gora - regionalno elektroenergetsko čvorište: Vladimir Kavarić

optimalnu upotrebu novog interkonekcionnog sistema. Kabal će se koristiti i za izvoz i za uvoz.

Svakako da je to podsticaj za izgradnju novih izvora ne samo u Crnoj Gori nego i u regionu. Interes za izgradnju novih potencijala kao što su male hidroelektrane i vjetrogeneratori, koji je evidentan u Crnoj Gori, dobrim dijelom zasniva se i na očekivanjima od projekta povezivanja Crne Gore i regiona sa tržištem Evropske Unije. Na taj način će se Crna Gora pozicionirati i kao energetsko čvorište što potvrđuje i predlog Energetske zajednice da u Podgorici bude sjedište Aukcijske kuće.

Hydroenergetski potencijal rijeke Morače je bogatstvo Crne Gore, posebno u situaciji kada imamo značajan deficit električne energije i, što je još važnije, sa aspekta sigurnosti snabdijevanja el. energijom.

Na tender za izbor najpovoljnijeg ponudjača za izgradnju hidroelektrana na Morači niko se nije javio. U javnosti je bilo dosta polemike oko tog projekta. Koji je scenario sada izvjestan?

Naravno da smo kao odgovorna Vlada predvidjeli i ovakav scenario. Upravo je i to jedan od razloga što smo u Memorandumu o razumijevanju predvidjeli mo-

gućnost da EPCG radi projekat izgradnje HE na Morači. Naravno, uslov svih uslova je da elaborati i analize pokažu da je takav scenario moguć. Hidroenergetski potencijal rijeke Morače je bogatstvo Crne Gore, posebno u situaciji kada imamo značajan deficit električne energije i, što je još važnije, sa aspekta sigurnosti snabdijevanja el. energijom.

Šta je sa ostalim projektima? Koji je projekat, osim Morače, prioritet države?

U toku su aktivnosti i na realizaciji Projekta izgradnje HE Komarnica (procijenjene snage 168 MW i prosječne godišnje proizvodnje 232 GWh). Sada je u toku izrada Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, kao i priprema za nastavak istražnih radova koji su neophodni za izradu idejnog projekta čija je procijenjena vrijednost 177 miliona €.

Realizuju se obaveze iz ugovora o koncesijama za istraživanje i izgradnju malih hidroelektrana, instalisane snage do 10 MW, koji su u septembru 2008. godine zaključeni sa šest koncesionara za izgradnju malih hidroelektrana na osam vodotoka. Takođe, u toku su aktivnosti iz ugovora o koncesiji koji su u septembru 2010. godine zaključeni sa koncesionarima za izgradnju malih hidroelektrana na pet vodotoka.

Na osnovu ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrana, koji su potpisani u julu i avgustu 2010. godine, reali-

zuju se aktivnosti na projektu izgradnje vjetroelektrane na lokalitetu Možura (opštine Ulcinj i Bar), sa planiranom instalisanom snagom 46 MW kao i na projektu izgradnje vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo (opštine Nikšić i Šavnik), sa planiranom instalisanom snagom 72 MW. Urbanističko-tehnički uslovi za izgradnju ovih objekata izdati su, a investitori sada rade tehničku dokumentaciju i Elaborat o zaštiti životne sredine. Paralelno sa tim, u toku je izrada i Elaborata o priključenju vjetroelektrana na elektroenergetski sistem.

Takođe, preduzimamo aktivnosti za valorizaciju drugih energetske resursa, kao što su ugalj, biomasa, sunčeva energija. Planiramo da ponovo pokrenemo projekat Maoče, koji podrazumijeva eksploataciju uglja iz basena Maoče i izgradnju termoelektrane ukupne snage 500 MW.

Crna Gora još nema pristup izvorima prirodnog gasa niti razvijenu gasnu infrastrukturu i tržište gasa. Međutim, kao članica Energetske zajednice i potpisnica Deklaracije o Jonsko-jadranskom gasovodu, uključena je u aktivnosti koje su vezane za projekat izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda.

Naravno, kao što sam rekao na početku, veoma je značajan projekat nafte i gasa za koji je tender u pripremi.

Poljska je u Vroclavu insistirala da se ne odustaje od tradicionalnih izvora energije, odnosno energetike zasnovane na uglju koja, uz primjenu novih tehnologija može da ima manje emisije štetnih gasova? U aktuelnoj crnogorskoj Strategiji razvoja energetike do 2020. godine prvi novi izvor odnosio se na II Blok

TE „Pljevlja“. Kakva je budućnost tog projekta?

Strategija razvoja energetike predviđa izgradnju II bloka TE Pljevlja i to je, svakako, potencijal koji treba iskoristiti. Mnogo se u posljednje vrijeme pričalo o tome da li su tradicionalni izvori energije prevaziđeni u smislu zaštite životne sredine, međutim, sada kada se u svijetu sve više govori o gašenju nuklearnih elektrana, ova priča ponovo dobija na aktuelnosti. Upravo je to signal da od ovakvih projekata ne treba odustati, naravno, u skladu sa najboljom praksom održivog razvoja. U tom kontekstu treba posmatrati i projekat II bloka TE Pljevlja kao i projekat Maoče.

B.Mitrović

CRNA GORA OD 2012. PREDJSEDAVA ENERGETSKOM ZAJEDNICOM

Crna Gora će naredne godine predsjedavati Energetskom zajednicom, a kako najavljuju iz Ministarstva ekonomije, Crna Gora je u potpunosti spremna za taj zadatak.

- Crna Gora preuzima predsjedavanje Energetskom zajednicom iduće godine i potpuno smo spremni za to - rekao je ministar ekonomije **dr Vladimir Kavarić** u Beču na obilježavanju pete godišnjice Energetske zajednice kojoj su prisustvovali ministri zemalja članica Energetske zajednice, visoki predstavnici Evropske komisije na čelu sa Komesarom za energetiku Gintrom Etingerom, predstavnici Sekretarijata Energetske zajednice, predstavnici finansijskih institucija, investitora, kao i zemlje posmatrači.

Energetska zajednica, prisutna od jula 2006. povezuje devet zemalja jugoistočne Evrope, dok su još tri zemlje posmatrači. Energetska zajednica članicama pomaže da stvore stabilan regulatorni i tržišni okvir i promovišu regionalnu saradnju na osnovu energetske zakonodavstva EU. Primjenom energetske propisa EU, zemlje ne samo da pomažu proces pristupa, već i unapređuju koristi od jedinstvenog tržišta. Ministar Kavarić je podsetio da je Crna Gora postala punopravna članica Energetske zajednice u oktobru 2006. godine.

- Ciljevi Crne Gore u oblasti energetike poklapaju se sa ciljevima Energetske zajednice. Naši prioriteti su povećanje sigurnosti snabdevanja energijom, privlačenje investicija, povećanje korišćenja obnovljive energije, unapređenje energetske efikasnosti i razvijanje tržišne konkurencije, uz unapređenje ekološke situacije - naglasio je Kavarić uz podsećanje da je Crna Gora uradila mnogo na unapređenju ambijenta u oblasti energetike, kako po pitanju legislative, tako i u praksi.

(elektroenergetika.info)

Isključenjem osam nuklearki Nemačka izazvala priličnu pometnju i negodovanja u EU

Evropsko energetske prestrojavanje

Struja vidno poskupljuje, zelenoj energiji i gasu se pružaju nove šanse, ali ugalj postaje još ozbiljniji oslonac. - Posle odluke Berlina, cena struje u Evropi porasla za 10 odsto

Već prilično jasno može da se sada uoči da je Nemačka, nedavnim ostrim „nuklearnim rezom“ odnosno isključenjem osam nuklearki i najavom skorog prekida rada preostalih devet, izazvala priličnu pometnju pa i otvorena negodovanja u Evropi. Odlučivši, krajem maja ove godine, da će Nemačka napustiti nuklearnu energiju do 2022. godine i zameniti je novim i ekološki prihvatljivim tehnologijama, Angela Merkel je poslala snažnu poruku industriji energetike, ne bi li se ona što pre pripremila za nove, da tako kažemo, vannuklearne tehnologije. Nemačka, koja proizvodi u nuklearkama gotovo četvrtinu električne energije, poseduje 17 nuklearnih elektrana od kojih je već isključeno osam najstarijih. Do 2021. godine biće isključeno narednih šest, a godinu dana kasnije i tri preostale.

„Istopljeno“ poverenje Nemaca

Merkelova u suštini nije izmislila ništa novo, nego je preuzela projekat bivšeg kancelara Gerharda Šredera, načinjen sa Zelenima još 2000. godine, kojim se planiralo izlaženje Nemačke iz nuklearne energetike do 2020. godine. Ove namere u Nemačkoj su, dakle, od ranije u igri, ali je, bez sumnje, sada presudan uticaj imala ne samo havarija u NE „Fukušima“ već i činjenica da se neposredno pre odluke o zatvaranju nemačkih nuklearki saznalo da su japanska kompanija „Tepko“ i japanske vlasti zadužene za kontrolu nuklearne industrije nastavile da obmanjuju javnost posle katastrofe u „Fukušimi“, na isti način kao i pre katastrofe. Jezgra reaktora 1, 2 i 3 u „Fukušimi“ su se istopila još u prvih 48 sati posle cunamija, koji se dogodio 11. marta! Poverenje u nuklearku, dakle, u Nemačkoj je „istopljeno“. Ali, u Francuskoj, koja ima 58 nuklearnih reaktora - nije. Francuska vlada, optužila je Merkelovu da sebe spasava kroz bombastične projekte, u vezi sa drugim, nenuklearnim tehnologijama. U EU, ali i u ostalom delu Evrope, sada se uveliko postavlja pitanje šta i kako dalje?

Može već odoka da se konstatuje da je situacija trenutno vrlo konfuzna, cena struje skače, a kao zamena za nuklearne programe, jasno je orijentisanje ka obnovljivim izvorima energije, gasnim elektranama, a posebno ka ponovnoj rehabilitaciji uglja, koji je, u poslednje vreme, bio prilično anatemisan kada je proizvodnja struje u pitanja, zbog već poznatih priča o emisiji ugljen dioksida. Ispostavilo se da sada i tome „ima leka“.

No, valja krenuti nekakvim redom. U izveštaju ENTSO-E (evropskoj asocijaciji operatera prenosa) o procenama za leto 2011. navodi se da se, uz prosečne vremenske uslove, očekuje održavanje balansa proizvodnje i potrošnje električne energije u Evropi tokom celog letnjeg perioda, iako će se neke zemlje u to vreme oslanjati na uvoz (Finska, Mađarska, Poljska i Letonija). U slučaju toplinskih talasa ili visokih temperatura, margine pouzdanosti se sužavaju i

moгу se očekivati problematične situacije u nekim zemljama i regionima. Uzimaju se u obzir prve analize uticaja zatvaranja osam nuklearnih elektrana u Nemačkoj na prenosnu mrežu i kratkoročna pouzdanost elektroenergetskog sistema u Evropi. Odluka nemačke vlade o isključenju osam nuklearnih elektrana (8.300 MW) dovodi do bitnije promene elektroenergetske situacije i povećanog nemačkog uvoza struje iz susednih zemalja. Moguće su nevolje u prenosnoj mreži Nemačke. Isključenje tih reaktora rezultiralo je nedavno i uvozom od oko 50 miliona kilovat-časa električne energije dnevno. Nemačka je do sada izvozila energiju.

Činjenica je da je posle ove odluke Berlina, cena struje u veleprodaji u Evropi porasla za 10 odsto. U Briselu kruže interne računice velikih energetskih koncerna da će potrošače u EU „pregnaglano napuštanje atomske energije, zbog poskupljenja struje, koštati skoro 40 milijardi evra“.

Evropski stručnjaci predviđaju da se, u slučaju nepovoljnih vremenskih uslova (vrućine i suše), očekuje da će proizvodnja u Evropi biti ograničena. U slučaju ekstremnih vremenskih uslova tokom dužih perioda i na velikom geografskom području, problemi u balansu proizvodnje i potrošnje struje mogu se pojaviti u celoj Evropi. Dakle, isključivanje nemačkih nuklearki i suša, koja, takođe, postaje sve izraženija, trenutno izazivaju značajne strepnje, kada je reč o snabdevanju električnom energijom u predstojećem periodu, ali i ubuduće!

Zato je ova odluka nemačke vlade naišla i na ozbiljne kritike u nekim zemljama. Ostale članice se plaše da će to kod njih izazvati spomenute dodatne milijarde troškova za struju. Ginter Etinger, evropski komesar za energetiku, najavio je izradu analize posledica odluke nemačke vlade. Ta analiza će biti gotova na jesen, ali bi zbog velikog nezadovoljstva u EU mogla ranije da uslediti vanredna sednica ministara za energetiku. Erik Beson, francuski ministar ovog resora, već je prigovorio da je Berlin odluku doneo bez prethodnih konsultacija sa evropskim partnerima. „Nemačka je suverena država, ali su posledice te odluke evropske“, izjavio je Beson.

Švedski ministar ekologije Andreas Karlgren takođe je kritikovao odluku Nemačke da odustane od nuklearne energije, ocenjujući da je ona u suprotnosti s nastojanjima da se smanje emisije ugljen-dioksida u atmosferu i da Nemačka vodi pogrešnu politiku nastojanjem da se dugoročnije osloni na energetske zavisnost od fosilnih goriva, posebno uglja.

Angela Merkel

TE na uglj ponovo aktuelne

Preskupi obnovljivi izvori

Nemačka je do sada bila prilično orijentisana ka korišćenju obnovljivih izvora za proizvodnju električne energije. Oni su, međutim, veoma skupi i, kako navodi Ronan O' Rigen, direktor za energetiku PrajsVoterhaus Kupers-a, izgradnja jednog gigavata vetroelektrana koštaće Nemačku tri milijarde evra, prema 800 miliona evra za jedan gigavat, na primer, elektrane na gas. Čak i u slučaju buma obnovljive energetike gas neće izgubiti bitku, jer će se koristiti kao rezervno gorivo u solarnim elektranama i elektranama na vetar.

Sada već nema sumnje da će tražnja za gasom u zemljama EU biti u rastu, a kako je izjavio Etinger, posle odustajanja Berlina od nuklearne energetike, gas će biti osnovni pokretač rasta proizvodnje. Belgija, Italija, Austrija i Švajcarska, takođe, odustaju od nuklearne energije, za razliku od Francuske, koja na to ni ne pomišlja. U Energetskom bilansu EU gas učestvuje sa 23 odsto. Energetika na gas je posebno aktuelna za Nemačku, čije NE sada pokrivaju 23 odsto ukupne potrošnje struje u zemlji.

Deo zemalja EU ne gleda blagonaklono na najnovije nemačke planove, naročito sa ruskim gasnim monopolistom „Gaspromom“, koji je krajem juna najavio mogućnost da investira u

energetski sektor Nemačke, posle njenog odustajanja od nuklearne energetike. Aleksej Miler, izvršni direktor ruskog holdinga, i Jirgen Grosman, predsednik RWE, potpisali su potom, 14. jula u Rimu, memorandum o razumevanju koji predviđa mogućnost osnivanja zajedničkog preduzeća, koje će objediniti nove i postojeće elektrane u Nemačkoj, Velikoj Britaniji i zemljama Beneluksa, na gas i uglj, pod kontrolom ova dva koncerna.

- Imajući u vidu odluke nemačke vlade da odustane od programa nuklearne energetike, nama se otvaraju dobre perspektive za izgradnju novih modernih elektrana na prirodni gas u Nemačkoj. Potpisani memorandum daje RWE ekskluzivna prava na pregovore s „Gaspromom“ o realizaciji energetske projekata u Nemačkoj, Ve- likoj Britaniji i zemljama Beneluksa u naredna tri meseca - rekao je Miler tom prilikom.

Ubrzano napuštanje nuklearne energije uveliko vraća i uglj na energetske scenu Nemačke, jer nuklearke, kao što smo već napomenuli, proizvode četvrtinu domaće struje, a vetar, voda i sunce to ne mogu da nadoknade u skorije vreme. Nemačka se ne može odreći konvencionalne proizvodnje energije, izjavio je ovih dana Franc-Joze Vodopija, prvi čovek Unije nemačkih rudnika.

Uglj se vraća na velika vrata

Uglj se i dalje koristi i to sve više, a tome svedoči i rast cene crnog zlata na svetskom tržištu. Pre nekoliko godina tona uglja koštala je 40 evra, da bi sada premašila i 100 evra. Jasno da uglj dobija i novu šansu, razume se ne samo u Nemačkoj, veći u drugim, zemljama. Postoje demonstracioni projekti u EU i nekim razvijenim zemljama u svetu, u kojima se ističe i izgradnja termoelektrana na uglj i druga fosilna goriva, ali da se, pri tome, ugljen-dioksid ne ispušta u atmosferu, već će se prikupljati i skladištiti u geološkim šupljinama. Recimo, u bivšim ležištima prirodnog gasa i nafte.

A uz to, svakako, kao veoma zanimljiva, mogla bi da se nadoveže vest da su istraživači sa univerziteta u Minesoti najavili ključni napredak u pokušaju da upotrebom gasova sa efektima staklene bašte stvore održivu alternativu gorivu. U tom procesu upotrebljavaju se dve vrste bakterija kako bi se stvorio ugljovodoni iz sunčeve svetlosti. Iz tih ugljovodoni može se proizvesti gorivo koje naučnici nazivaju „obnovljivim benzinom“. Proces najpre koristi bakteriju Synechococcus, koja pomoću sunčevih zraka pretvara ugljen-dioksid u šećer. Posle toga šećer se prosleđuju drugoj bakteriji, Shewanellai, koja njegovim varenjem proizvodi masne kiseline. Ove kiseline su naučnici uspeli da pretvore u ketone, vrstu organskog spoja, a preko novorazvijene katalitičke tehnologije pretvorili te ketone u dizel gorivo. Ako sve to i komercijalno zaživi, ugljen dioksidu, koji nastaje sagorevanjem uglja, ne samo da bi mogla znatno da se umanj štetnost, nego bi mogla da se izvuče i korist.

Dragan Obradović
(kWh)

Ukupan rast cena i do 40 odsto!

Dragan Vlasisavljević, direktor Direkcije EPS-a za trgovinu električnom energijom, objasnio je nedavno zašto struja u našem regionu još više poskupljuje.

- Isključenje nekoliko hiljada megavata u nemačkim nuklearnim elektranama globalno je uticalo na cene električne energije, a na tržište jugoistočne Evrope još direktnije i tu je došlo do skoka cena za oko 15 odsto. Ovome je prethodio i opšti rast cena struje u regionu za oko 10 odsto, tako da smo sa ovim, nemačkim poskupljenjem dobili rast cena kilovat-časa od oko 25 odsto. Usledila je, potom, suša u celom regionu jugoistočne Evrope i to je cenu električne energije podiglo za dodatnih 15 odsto! (ukupno 40 odsto). Bila je to jasna i direktna posledica ukupno smanjene ponude i rasta tražnje na tržištu električne energije“ – rekao je Vlasisavljević.

Prof. dr Milutin Ostojić o mogućnostima razvoja energetike i potrebi izgradnje novih izvora

STRUČNA, A NE LAIČKA RASPRAVA

Nije dobro što se na svaku pomisao o gradnji novih izvora električne energije kod nas odmah stvori front protivnika bez jasnih, stručnih i argumentovanih razloga zbog čega su protiv.

Elektroenergetski sistem Crne Gore, u ovom trenutku, treba posmatrati kroz tri aspekta od strateškog značaja: prenosnu mrežu, obnovljive izvore električne energije i velike hidro i termo elektrane, smatra prof. dr Milutin Ostojić. Profesor Ostojić je kazao da je evidentan značajan pomak u modernizaciji transformatorskih stanica i izgradnji novih dalekovoda kao što je DV 400 kV od Podgorice do granice Albanije. Izvjesno je i postavljanje podmorskog kabla između Italije i Crne Gore, kao i izgradnja DV 400 kV od primorja do Pljevalja. - Tako će Crna Gora dobiti sopstveni 400 kV prsten, a kako je i u Srbiji prioritet izgradnja DV 400 kV od granice Rumunije do Bajine Bašte i dalje prema Pljevljima, može se zaključiti da će realizacijom ovih projekata naša država postati važno energetska čvorište, te da će pomenuti dalekovod od primorja do Pljevalja biti izuzetno značajan, navodi profesor Ostojić.

Treba imati u vidu i činjenicu da će u ovom vijeku voda biti jedan od najvažnijih resursa kojim, kao takvim, treba upravljati. A vodama je nemoguće upravljati bez izgradnje manjih, srednjih, pa i velikih akumulacija.

Medjutim, nije mnogo učinjeno u planiranju novih hidroelektrana i drugog bloka TE Pljevlja, iako je dobro što su postojeće elektrane revitalizovane i modernizovane. Nedostaje nam trećina električne energije, a još nije iskorišćeno oko 70 odsto raspoloživog kvalitetnog hidro-energetskog potencijala. Očekivalo se da će ulazak italijanske kompanija A2A u EPCG inicirati početak gradnje novih hidro ili termo izvora električne energije ali, još nema takve odluke.

Vlada Crne Gore imala je, posljednjih nekoliko godina, niz aktivnosti, vezano za elektroenergetiku. Usvojena je dobra Energetska politika, urađena Strategija razvoja energetike i vrlo

kvalitetan Akcioni plan za njenu realizaciju, prema kojem je trebalo da počne izgradnja HE „Komarnica“ u drugom kvartalu 2010. godine i izgradnja drugog bloka TE „Pljevlja“ u četvrtom kvartalu 2009. godine. Kako do toga nije došlo, očekivalo se da će se u ovoj godini konačno donijeti odluka o izgradnji hidroelektrana na Morači. Iskreno sam se nadao da će doći do realizacije ovog projekta, bez obzira na protivljenje nekih NVO koje se bave zaštitom životne sredine i dijela javnosti koji je zabrinut zbog gradnje visoke brane iznad Podgorice, rekao je profesor Milutin Ostojić.

Prema njegovim riječima, treba imati u vidu i činjenicu da će u ovom vijeku voda biti jedan od najvažnijih resursa kojim, kao takvim, treba upravljati. A vodama je nemoguće upravljati bez izgradnje manjih, srednjih, pa i velikih akumulacija. Danas se voda ne koristi samo u jednu svrhu, već integralno: za piće, navodnjavanje, industriju, sport i rekreaciju, turizam i naravno za proizvodnju električne energije.

- Sve ove bonitete pružaju rijeke Piva i Morača, pa se zbog toga za izgradnju elektrana na njima. Te elektrane ne treba graditi samo radi sadašnjosti već i zbog budućnosti, jer ćemo svojim potomcima ostaviti izuzetno vrijedne proizvodne objekte kakvi su HE „Piva“ i HE „Perućica“, koji su danas najznačajniji i najrentabilniji proizvodni objekti u Crnoj Gori. Zalažem se, dakle, za integralno korišćenje sliva rijeke Pive i Morače, za izgradnju HE Komarnica i HE Kruševo, kao i niza malih hidroelektrana u gornjem slivu rijeke Pive. To su projekti u kojima su usklađeni interesi svih korisnika prostora koji gravitira slivu Pive a i šire. Mislim da se o njima može postići opšti konsenzus svih relevantnih subjekata u Crnoj Gori. Sliv Pive je karakterističan po tome što je u njemu cio raspoloživi potencijal od oko 1360 GWh/god. tehnički iskoristiv i ekonomski efikasan. Sada je iskorišćeno oko 750 GWh/god., a ostatak se može iskoristiti izgradnjom HE Komarnica, HE Kruševo i niza malih elektrana u gornjem dijelu sliva Pive.

“Ne treba odugovlačiti sa donošenjem odluke o početku izgradnje HE „Komarnica“ i drugog bloka TE „Pljevlja“ ili TE „Maoče“ uz pomoć Vlade koja bi na taj način povećala svoje učešće u vlasništvu EPCG. Vezano za hidroelektrane na Morači, smatram da ne treba prihvatiti projekte koje ne ispunjavaju uslov da godišnja proizvodnja bude 600 GWh električne energije – zaključio je prof.dr Milutin Ostojić.

B. Mitrović

Profesor Ostojić uručuje priznanje za doprinos organizaciji CGKO CIGRE

Sa otvaranja prvog savjetovanja CGKO CIGRE

Prof. dr Milutin Ostojić

Prof. Dr Milutin Ostojić o projektu HE na Morači: VRLO ATRAKTIVAN PROJEKT

- To je veliki i značajan projekat koji bi, kad bi se realizovao, donio Crnoj Gori dodatnih oko 600-700 GWh električne energije i nadam se da ne griješim kad kažem da ni jednom projektu, koji je realizovan ili je u pripremi u Crnoj Gori, nije posvećena tolika pažnja, odgovornost i ozbiljnost u pristupu i transparentnost u informisanju stručne i civilne javnosti kao što je to u slučaju projekta izgradnje HE na Morači. Nijednog trenutka nijesam primijetio da Vlada nastoji da se grade hidroenergetski objekti na Morači na račun ugrožavanja životne sredine, već je, naprotiv, puna pažnja posvećena strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu i zaštiti Manastira Morača koju je radila Norveška kompanija COWI. Dakle, kompanija iz zemlje u kojoj je zaštita životne sredine dostigla izuzetno visok nivo, – istakao je prof. Ostojić i dodao da nije dobro što se na svaku pomisao o gradnji novih izvora električne energije kod nas odmah stvori front protivnika bez jasnih, stručnih i argumentovanih razloga zbog čega su protiv.

"Njihovi stavovi su isključivi, nijesu spremni za stručnu raspravu niti za traženje kompromisnog rješenja, a kompromisi su neophodni. Pri tome, obično ne predlažu alternativna rješenja za valorizaciju raspoloživih prirodnih resursa", tvrdi profesor Ostojić.

"Kanjon Kolorado, pored niza elektrana koje su na njemu izgrađene, godišnje zaradi preko dvije milijarde dolara, a kanjon Tare koji je odmah iza njega, a ne može ostvariti ni 0.1 promil od tog iznosa, a da ne govorimo o kanjonu Morače ili Pive. Meni je potpuno jasno da je svaki objekat, posebno energetske, koji je izgrađen na zemljinoj kugli uticao na životnu sredinu, ali je ipak izgrađen. Obično prevagne potreba i korist u odnosu na štetne posljedice. Zašto tako ne postupiti i u slučaju korišćenja raspoloživog hidro potencijala, prije svega rijeka Pive i Morače? Realizacijom tih projekata Crna Gora će daleko više dobiti nego što će izgubiti."- kategoričan je uvaženi profesor uvjeren da je projekat izgradnje HE na Morači "vrlo atraktivan".

OBAVEZATI INVESTITORE DA UGRADJUJU TERMIČKE KOLEKTORE

"Ima pomaka i kada su u pitanju mali obnovljivi izvori energije. Očekuje se da uskoro počne izgradnja malih hidroelektrana, vjetrenjača, elektrana na biogorivo, komunalni otpad i biogas, što je dobra vijest, ali to neće imati većeg uticaja na smanjenje energetskog deficita", kaže profesor Milutin Ostojić.

Profesor Ostojić smatra da punu pažnju treba posvetiti korišćenju energije sunca, jer je Crna Gora izložena direktnoj solarnoj radijaciji tokom 1500 do 2000 sati godišnje što dovodi do procijenjene godišnje radijacije po metru kvadratnom u vrijednosti između 3,5 i 4,45 kWh/m² dnevno, koja dostiže i 8 kWh/m² tokom ljeta. Ova količina sunčeve radijacije u Crnoj Gori, posebno na primorju i u centralnom dijelu, može se uporediti sa onom u Grčkoj i Južnoj Italiji, dok Podgorica ima nivo količine solarne energije 1600 kWh/m² godišnje koji je viši nego u bilo kojem drugom gradu u Jugoistočnoj Evropi.

"U tom smislu država treba da obaveže investitore građevinskih objekata (stambenih i poslovnih) na ugradnju solarnih termičkih kolektora, posebno na jugu Crne Gore, a jedna od mogućnosti je da to bude uslov i za izdavanje elektroenergetske saglasnosti", mišljenja je profesor Ostojić.

RASIPAMO ENERGIJU!

Prof. Milutin Ostojić osvrnuo se i na stratešku potrebu Crne Gore za unapređenjem energetske efikasnosti rekavši da i pored činjenice da nam nedostaje trećina električne energije trošimo više od razvijenih zemalja po svim osnovama (po stanovniku, po jedinici bruto nacionalnog proizvoda i td). Takvoj situaciji značajno doprinosi zastarjela tehnologija u KAP-u u kome radi samo Elektroliza i u nikšičkoj Željezari koji troše preko 50 odsto električne energije u Crnoj Gori.

-Istina je da i građani EU troše više energije nego što bi trebalo, ali iz potpuno drugih razloga (vrlo razvijena industrija, visok standard stanovništva itd.). Pored toga, Crna Gora nije priključena na neki regionalni gasovod, nema daljinskih sistema grijanja pa se značajan dio električne energije koristi za grijanje i hlađenje, uglavnom energetske neefikasne zgrade – rekao je Ostojić.

Ostojić je izrazio zadovoljstvo što je Vlada Crne Gore uvidjevši, važnost tog pitanja, prije nekoliko godina usvojila Strategiju energetske efikasnosti, nedavno, i zakon iz te oblasti i krenula u kampanju edukacije građana i privrede o tome koliko je važno efikasno trošiti energiju.

LOVĆEN OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:

Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

DIREKCIJA 020/404-400, Filijala PODGORICA 020/411-500, Filijala PLJEVLJA 052/321-359, Filijala NIKŠIĆ 040/214-110, Filijala BERANE 051/231-888, Filijala BIJELO POLJE 050/487-105, Filijala KOTOR 032/301-900, Poslovnica BAR 030/312- 755

Povodom 29 godina uspješnog rada TE „Pljevlja“ **NEMA VREMENA ZA SLAVLJE**

NEMAMO VREMENA ZA GUBLJENE: Luka Jovanović.

Radno i bez pompe TE „Pljevlja“ je 21. oktobra obilježila 29 godina postojanja u okviru kojih je dala nemjerljiv doprinos razvoju elektroenergetskog sistema Crne Gore. Pljevaljski energetska „gigant“ s pravom se ponosi činjenicom da je od početka rada proizveo i crnogorskom tržištu isporučio blizu 26 miliona GWh električne energije.

Značaj pouzdanog rada jedinog termoelektrane objekta u našoj zemlji posebno je došao do izražaja tokom ove rijetko sušne godine u kojoj je, poslije zatvaranja više nuklearnih elektrana i na evropskom tlu osjetno smanjena proizvodnja električne energije, uz stalan rast cijena na svjetskim berzama. Činjenica da smo, u uslovima nedostatka energije iz hidroenergetskih izvora, proizvodni plan za devet mjeseci ove godine uspjeli da premašimo 7 odsto, od neprocjenjive je važnosti. Zato nemamo vremena za gubljenje, a sve naše ambicije do kraja go-

dine vezane su za što više proizvedenih kilovat sati i što veći doprinos ostvarenju elektroenergetskog bilansa za 2011. godinu“, ističe direktor TE „Pljevlja“ **Luka Jovanović.**

Jovanović je još jednom iskoristio priliku da podsjeti na višemilionska ulaganja proteklih godina posebno u projekte od značaja za životnu sredinu, a rođendan termoelektrane bio je prilika da ponovi i projekte koji slijede.

“Kao što je poznato, najviše smo investirali u poboljšanje kvaliteta životne sredine u Pljevljima. Ugrađen je novi savremeni elektrostatički filter za smanjenje emisije čvrstih čestica produkata sagorijevanja u atmosferu, a i u narednom periodu u planu su nove ekološke investicije. Tu, prije svega, mislim na ugradnju prečistača za smanjenje emisije sumpora i azota kao i produkata sagorijevanja uglja u kotlu termoelektrane. Uz to, izdvojena su idijelom uložena, znatna sredstva za održavanje, stabilizaciju i rekultivaciju postojeće deponije pepela i šljake kao i za izgradnju nove.“ - kazao je Jovanović.

Direktor TE „Pljevlja“ još jednom je podsjetio i na investicije planirane u narednoj - jubilarnoj godini u kojoj će, podsjetimo, pljevaljski energetičari proslaviti tri decenije uspješnog rada. Predviđen je, naime, generalni remont turbine, rashladnog tornja, opreme za hemijsku pripremu vode, kao i cjevovoda za njeno dopremanje iz Otilovića.

R.E

Sve naše ambicije do kraja godine vezane su za što više proizvedenih kilovat sati i što veći doprinos ostvarenju elektroenergetskog bilansa za 2011. godinu.

IZ ISTORIJE: GRADILI JE NEIMARI IZ BIVŠE SFRJ

Kamen-temeljac za izgradnju TE „Pljevlja“ na četvrtom kilometru puta Pljevlja - Đurđevića Tara - Žabljak, postavljen je 20. novembra 1974. godine, da bi sredinom septembra 1978. godine počelo betoniranje 250 metara visokog dimnjaka, jedinstvenog i jednog od najgrandioznijih u nekadašnjoj SFRJ Jugoslaviji. U osnovu dimnjaka ugrađeno je 26 ogromnih stubova, koji su 25 metara ukopani u zemlju. Prečnik dimnjaka u osnovi je 22 metra, a u kruni 8 metara. U njega je ugrađeno, gotovo, 4.000 metara kubnih betona, 9.000 tona betonskog željeza i 2.000 tona vatrostalne opeke. Radovi na dimnjaku termoelektrane su završeni 8. juna 1979. godine, a sredinom marta iste godine i radovi na glavnom pogonskom objektu, kao i najveći dio građevinskih radova na konstrukciji i mašinskoj hali. Na izgradnji TE „Pljevlja“ bilo je angažovano oko 30 preduzeća iz svih krajeva ondašnje Jugoslavije.

TE „Pljevlja“ je prva crnogorska kondenzaciona termoelektrana projektovana sa dva bloka od 210 MW. Akumulacija vode kao i svi pomoćni, tehnički i upravno-administrativni objekti (izuzev dekarbonizacije i recirkulacionog rashladnog sistema) izvedeni su za dva bloka. Izgrađen je, međutim, samo jedan blok. Termoelektrana sagorijeva pljevljski ugalj garantovane kalorične vrijednosti 9211 kJ/kg (220 Kcal/kg).

Termoelektrana se vodom za hlađenje i druge potrebe snabdijeva iz akumulacije „Otilovići“, čiji je kapacitet 18 miliona m³. Akumulacija je izgrađena na rijeci Čehotini, a udaljena je oko 8 km od termoelektrane sa kojom je povezana asfaltnim putem. Brana je betonsko-lučna i visoka je 59 m. Brana u Otilovićima, sagrađena je sredinom 1980. godine, a dužina cjevovoda od brane do termoelektrane iznosi 6250 metara.

Za elektroenergetski sistem Crne Gore, čijem stabilnom radu u znatnoj mjeri doprinosi, termoelektrana „Pljevlja“ predstavlja baznu elektranu koja najveći značaj ima u pokrivanju konstantnog dijagrama opterećenja.

Poslije rekonstrukcije turbine koja je obavljena u toku 2009. godine, instalisana snaga TE „Pljevlja“ povećana je na 218,5MW.

(Monografija: „Sto godina crnogorske Elektroprivrede“)

ED ULCINJ NE GLEDAJU NA RADNO VRIJEME

**Potrošači zadovoljni našim uslugama:
Ljoro Nrekić**

Za održavanje mreže ulcinjska Elektrodistribucija raspolaže sa tri ekipe. Obim posla zavisi od perioda godine, a najviše intervencija događa se ljeti kad je grad prepun turista. Zbog preopterećenja mreže kvarovi su česti, ali ovi okretni ljudi stižu na sve strane ne vodeći računa o pauzi i ne brojeći radne sate. Intervenise se na rekonstrukciji mreže, određuju se kritične tačke, predlažu efikasna rješenja. Imperativ posla nalaže da snabdijevanje potrošača električnom energijom bude kvalitetno i kontinuirano i to se mora poštovati. Stoga, ulcinjani mogu biti zadovoljni stabilnošću sistema

i tokom protekle turističke sezone, jer su elektrodistributeri u najužnijoj crnogorskoj opštini, ulažući ogromne napore, uspjeli da u kontinuitetu obezbijede sigurno napajanje električnom energijom. Direktor ED Ulcinj **Ljoro Nrekić** ističe da su u Štoju uradili nekoliko novih izvoda i na taj način uspjeli da rasteretimo dio mreže i uspostavimo napajanje.

„Inače, praktikujemo da svake sezone markiramo kritične tačke. Tako smo planom za 2012. godinu predvidjeli sanaciju slabih mjesta s namjerom da sljedeću godinu dočekamo još spremniji kako bi

Nova trafostanica 35/10 kV u Pinješ, zahvaljujući našim naporima ubilježena je u Nacrt detaljnog urbanističkog plana. Privode se kraju formalnosti kako bi Elektroprivreda kupila zemljište za izgradnju trafostanice.

potrošači duž ulcinjske rivijere bili zadovoljni i uredno snabdjeveni kvalitetnom električnom energijom“ - kaže Nrekić.

Od predstojećih investicija Nrekić najvažnijom smatra trafostanicu 35/10 kV kojom će se manipulirati iz Centra za daljinsko upravljanje, prvog u Crnoj Gori u sastavu lokalne distribucije.

- Ovo ulaganje itekako se isplati. Tokom ove sezone morali smo povući radnike koji su radili na mjerenju i kontroli da bi sa trafostanica 35/10 kV signalizirali gdje se nalaze kvarovi kako bi potrošači što kraće imali beznaponsko stanje. Nova trafostanica 35/10 kV u Pinješ, zahvaljujući našim naporima ubilježena je u Nacrt detaljnog urbanističkog plana. Privode se kraju formalnosti kako bi Elektroprivreda kupila zemljište za izgradnju trafostanice – objasnio je Nrekić. Nrekić naglašava da je jedna od najvažnijih aktivnosti zaposlenih u ulcinjskoj Elektrodistribuciji kontinuiran rad na smanjenju gubitaka.

„Dosta je urađeno prethodnih godina na izmještanju mjernih mjesta na granicu vlasništva i ugradnji novih brojlara, tako da sada, takoreći iz mjeseca u mjesec bilježimo osjetno manje gubitke na mreži“ zadovoljno ističe direktora ED Ulcinj.

O. Vulanović

JOB POSTING (SLOBODNA RADNA MJESTA U EPCG)

Na osnovu zahtjeva direktora Direkcije za tehnički i poslovni razvoj Roberta Castellana, Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, raspisuje
Prijave slati na adresu: Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, ul. Vuka Karadžića br. 2

INTERNI OGLAS

Za popunu upražnjenog radnog mjesta u Direkciji za tehnički i poslovni razvoj

**Specijalista kontrolor projekata -
2 izvršioca na neodređeno vrijeme**

Uslovi:

VII stepen stručnosti – elektrotehnički, mašinski, građevinski fakultet
Radno iskustvo – 12 mjeseci
Poznavanje rada na računaru
Poznavanje engleskog jezika
Puno radno vrijeme – 8 časova

Mjesto rada: Nikšić

INTERNI OGLAS

Za popunu upražnjenog radnog mjesta u Direkciji za tehnički i poslovni razvoj

**Specijalista kontrolor projekata -
1 izvršioca na neodređeno vrijeme**

Uslovi:

VII stepen stručnosti – elektrotehnički, mašinski, građevinski fakultet
Radno iskustvo – 12 mjeseci
Poznavanje rada na računaru
Poznavanje engleskog jezika
Puno radno vrijeme – 8 časova

Mjesto rada: Pljevlja

– Sektoru za upravljanje ljudskim resursima.

**DIREKTOR,
Paolo Carcone**

U DRUŠTVU ULCINJSKIH MONTERA

Safet Kalezić: PRAKSA JE NAJBOLJA ŠKOLA

**Nekad fudbaler-sada monter:
Safet Kalezić**

Safet Kalezić, rođeni Nikšićanin, nekadašnji aktivni fudbaler, sa 32 godine ostavio je kontinent i obreo se na azurnoj ulcinjskoj rivijeri. Od 1997. godine zaposlen je u lokalnoj distribuciji. Tada je kaže prvi put učio da se penje na stubove i zarađuje monterski hljeb, u čemu mu je svesrdno pomogla sportska kondicija i upornost.

Monterski posao je težak i odgovoran, kaže Safet, bilo da su u pitanju kvarovi na mreži, dalekovodima, stubovima, održavanje, izgradnja. Nema improvizacija i odlaganja „za kasnije, za sutra“. Djeluje se na poziv, brzo, uigrano, sigurno. Greške mogu skupo da koštaju, čak i da budu kobne. U ovom poslu praksa je najveća i najbolja škola. Svaki dan u distribuciji je drugačiji, kaže Kalezić. I lakšem i težem poslu prilaze na isti način, ozbiljno, planski i sa voljom.

- Druženje i kolegijalnost je glavna vrлина našeg kolektiva, to će vam potvrditi svako od zaposlenih. Možda je razlog naše bliskosti i to što je kolektiv mali, broji oko sedamdesetak ljudi koji se međusobno pomažu i saraduju

u opuštеноj i mirnoj atmosferi. Ako imamo privatnih obaveza sa lakoćom nađemo zamjenu. Pored plate, to je važan, dodatni motiv za rad. Osim toga, Ulcinj je mali grad, prepun naših prijatelja, komšija, rođaka, svi se poznajemo. Sa zadovoljstvom odemo da im pomognemo, pronademo kvar, otklonimo problem. Dobro bi bilo da se terenske ekipe podmlade, jer imamo dosta starijih kolega koji se trude, hoće da pomognu, ali spretno i brzo penjanje na stub, ipak, rezervisano je za mlađe ljude – objašnjava Safet.

Najteži dio posla je odlazak na teren po nevremenu, olujnom vjetru, kiši. Nema čekanja da se popravi vrijeme pa se dogodi da nekoliko puta na dan dolaze sa terena mokri do gole kože. Ipak, zadovoljstvo zbog ponovnog uspostavljanja napona briše umor, čini da se zaboravljaju teškoće i mokra odjeća.

Stalna dinamika, boravak na terenu i u prirodi, za Safeta su prednosti posla. Uprkos brojnim obavezama, osjećaj slobode i nespontanosti, upoznavanje novih ljudi čini svaku intervenciju drugačijom. Većini montera, naviknutih na aktivno proveden dan, boravak u kancelariji teško bi pao, makar radili i lakši posao.

Monterski posao podrazumijeva i nepredviđene, stresne situacije. Lijek kojim pribjegava Safet je sport, budući da je fudbal bio i ostao njegova velika ljubav. Svojevremeno je igrao u Sutjesci, Čeliku i Otrantu. Bio je izuzetno nadaren za mali fudbal, pa je igrao i u jugoslovenskoj reprezentaciji. Jedne daleke sezone, sa ekipom EPCG, čiji je bio član i koja je bila vrlo uspješan tim, bio je prvak savezne lige. Hvali fudbalere ED Nikšić koji su njegovi bivši saigrači, pobjednici ovogodišnjih Radničkih igara. U šali kaže da bi volio da se lokacija Igara promijeni jer u Ulcinju, u pauzama takmičenja, nema opuštanja jer moraju da urade i po neki monterski posao.

Zoran Mašanović: SA ĆEIFOM IDEM NA POSAO

**Naš kolektiv jedan od najboljih:
Zoran Mašanović**

Elektromonterski posao spada u vrlo teške, komplikovane i opasne poslove. Zoran Mašanović se još kao učenik od 17 godina počeo snalaziti u tim vodama. Od 1986. godine, kada se zaposlio u ED Ulcinj, svaki radni dan protekao mu je aktivno. Dolazak na posao počinje uzimanjem dnevnih naloga za intervencije. Kvarovi se dešavaju svakodnevno, održavaju se niskonaponski i desetokilovolt-ni dalekovodi, trafostanice, kućni priključci, montiraju se stubovi, kablovi, učestvuje se na izgradnji novih objekata. Karakter posla zahtijeva koncentraciju i angažovanje cijelog čovjeka.

Rizici elektromonterskog posla su brojni, ali Mašanović kaže da se međusobno čuvaju i vode računa o svakom detalju. Već dugo su zajedno, a veliko iskustvo najbolji je saveznik i učitelj.

- Mislim da je naš kolektiv jedan od najboljih u Crnoj Gori. Svi smo prijatelji, dugo smo zajedno, poštujuemo se, počevši od direktora preko šefova do nas majstora. Zato posao i ide, zato i pazimo jedan na drugoga, ružne stvari su isključene. To značajno olakšava, inače, težak posao. Dolaziti sa ćEIFOM na posao, jer imaš iskrene drugove oko sebe, velika je privilegija – kaže Mašanović.

Da bi se radnik pokazao kao marljiv i iskazao sve svoje potencijale potrebno je i da voli posao kojim se bavi, rekao nam je Mašanović.

Pričajući o terenskom radu naš sagovornik se dotiče i kontakta sa lokalnim stanovništvom. Monteri su rado viđeni i dočekani od ulcinjskih domaćina koji časte kafom i pomognu kad god zatreba.

- Ovo je takvo podneblje, ljudi su pitomi i fini – ističe Zoran Mašanović.

Kad nema posla Zoran sa porodicom odlazi na obalu Bojane, gdje ima kućicu i gdje sa mještanima na tradicionalan i specifičan način peca ribu. Gusto zelenilo i smirujuća moć vode donose duhovni i fizički odmor i pune energijom, prijeko potrebnom da bi se, kako reče Zoran, sa onim ćEIFOM išlo na posao.

ZIMA MOŽE DA POČNE

U rožajskoj Elektrodistribuciji privode kraju radove na pripremi distributivnog sistema na području te opštine za normalno funkcionisanje tokom predstojeće zime. Smanjili gubitke na mreži u odnosu na prethodnu godinu. Prioritet rekonstrukcija TS Rožaje.

Elektromonteri ED Rožaje Amel Nurković i Nermin Hadžić sa kolegama svakodnevno su na terenu. Tvrdi da su zahvaljujući dobroj organizaciji i napornom radu uspjeli da blagovremeno obave većinu poslova na pripremi mreže za zimske uslove, tako da, prema njihovim riječima, tokom predstojeće zime koja na području rožajske opštine zna da bude izuzetno „oštra“ i potraje, treba očekivati znatno stabilnije funkcionisanje distributivne i niskonaponske mreže. A, izuzetno nepristupačan, planinski teren znatno otežava rad ovim ljudima.

„Zaista je teško dopreмати stubove i drugi potrebni elektromaterijal po krajnje nepristupačnom terenu, ali smo navikli na takve uslove, a uz timski rad i nesebično zalaganje svih i teškoće se lakše rješavaju. Ipak, ove godine posao nam je bio dodatno otežan, jer nam se pokvarila dizalica pa smo stubove morali podizati ručno. No, nadamo se da ćemo uskoro dobiti novu opremu što bi nam znatno olakšalo posao i učinilo da ostvarujemo još bolje rezultate.“ - ističu Nurković i Hadžić.

I njihove kolege iz Grupe za mjerenje i kontrolu Sanel Šukurica i Mersudin Škrijelj imaju dosta posla. Ističu da prilikom kontrole mjernih mjesta često doživljavaju neprijatnosti od pojedinih potrošača, ali da nastoje da svojim znanjem i iskustvom, a prije svega primjerenim ponašanjem, doprinesu smanjenju krađe električne energije. Tako su ovi vrijedni ljudi uspjeli da gubitke na mreži na području opštine Rožaje u prvih devet mjeseci ove godine smanje 2 odsto u odnosu na isti period prethodne.

Iako nije nezadovoljan postignutim, direktor ED Rožaje Sadudin Agović, svjestan je da predstoji još dosta truda kako bi

Rekonstrukcija TS Rožaje prioritet

Što se tiče investicionih aktivnosti, planski zadaci za naredni period prioritarno su usmjereni na rekonstrukciju postojeće TS Rožaje. Treba omogućiti preraspodjelu opterećenja i kontinuiteta u snabdijevanju potrošača, a to se, po riječima Sadudina Agovića, može postići povećanjem instalisane snage na 35 kV naponskom nivou zamjenom energetskih transformatora 4 MVA trafoima snage 8 megavoltampera, kao i povezivanjem kablovskog prstena 10 kV mreže obje 35/10 kV i TS „Rožaje“ i TS „Zeleni“ sa kojih se napajaju potrošači na području Rožaja.

- Povećanje instalisanih kapaciteta neophodno je uskladiti sa Strategijom rasta opterećenja i praćenja gubitaka na mreži, jer će se na taj način maksimalno koristiti unutrašnje energetske rezerve izvora, a prenos snage do potrošača uskladiti sa realnim potrebama. Tako će se kontrolisati i gubici na mreži - uvjeren je Agović, koji kaže da nove trafostanice treba graditi u skladu sa planiranim potrebama konzuma i prije izgradnje stambenih i drugih objekata.

se otklonile određene subjektivne i objektivne slabosti. To se posebno, kaže Agović odnosi na otklanjanje tehničkih nedostataka i modernizaciju elektroenergetskih objekata.

„Opravdano se nadamo da ćemo u narednom periodu postizati još bolje rezultate i kada se radi o funkcionisanju mreže i kada je riječ o smanjenju gubitaka na mreži. Zalaganje zaposlenih neće izostati, a isto tako očekujemo da će se i uslovi rada konstantno popravljati, jer valja se dobro pripremiti za predstojeću utakmicu na otvorenom tržištu električne energije.“ - ističe Sadudin Agović.

B.Mitrović

Trebase pripremiti za otvoreno tržište: Sadudin Agović

Amel Nurković i Nermin Hadžić

Sanel Šukurica i Mersudin Škrijelj

Aktuelno u OJ Snabdijevanje Nikšić

POVEĆAN BROJ EKIPA ZA ISKLJUČENJE

Vanrednim zalaganjem zaposlenih, nikšićko Snabdijevanje, u avgustu i septembru, premašilo planirani stepen naplate potraživanja za utrošenu električnu energiju. Vjeruju da će dobre rezultate uspjeti da ostvare i tokom posljednja tri mjeseca ove godine. Prioritetni zadaci u narednom periodu sklapanje Ugovora o snabdijevanju i ažuriranje matičnih podataka potrošača.

Prilično zahtjevan i obiman posao isključenja neurednih platiša sa elektro mreže u nikšićkom Snabdijevanju od prvog novembra obavlja devet ekipa, tri više u odnosu na prethodni period. Svi novoangažovani radnici na tom odgovornom poslu prošli su neophodnu obuku, pa se očekuje da će rezultati koji su tokom avgusta i septembra premašili očekivanja, obilježiti i posljednja tri mjeseca ove godine. Time bi se donekle »ispeglala« nešto lošija naplata od decembra prošle do jula ove godine.

Poslovođa Sektora za domaćinstva Ilinka-Beba Gutović poslužila se brojkama kako bi nam ilustrovala rezultate stalne akcije isključenja sa mreže onih koji troše, a često »zaboravljaju« da plate utrošenu električnu energiju.

»U kategoriji »domaćinstva« u septembru je izdato 765 naloga za isključenje neredovnih platiša. Isključeno je 80 potrošača, od kojih je 54 platilo ponovno priključenje na mrežu. Njih 239 je sklopilo Protokol o izmirenju duga u više rata, dok su otkrivena i 22 slučaja samoinicijativnog priključenja potrošača protiv kojih su podnijete prekršajne prijave«, saopštila je Gutovića.

Šef OJ Snabdijevanja Nikola Bezmarević podsjeća na veliki broj obaveza koje stoje pred osam stalno zaposlenih i pet radnika angažovanih na određeno vrijeme u nikšićkom Snabdijevanju, počev od naplate električne energije, prijema i provjere reklamacije računa, sklapanja Ugovora o snabdijevanju i Protokola o izmirenju duga do niza tekućih poslova. Bezmarević skreće pažnju i na neke prioritetne poslove koji tek slijede.

»Pred nama je jedan zaista odgovoran posao koji se odnosi na ažuriranje matičnih podataka potrošača. Naime, matične bro-

Brojke najbolje svjedoče: Ilinka-Beba Gutović

Obaveze brojne i obimne: Nikola Bezmarević

jeve unosimo kod korisnika koji dođu da sklope protokole o polačanju i da potpišu Ugovor o snabdijevanju. Međutim, još tražimo načine kako što brže da ažuriramo podatke, što nije nimalo lak posao.«- zaključio je Bezmarević.

R. E.

RAZNE PRIČE, IZGOVORI, PROTESTI...

Miluša Knežević i Duško Mijanović, operateri za domaćinstva u nikšićkom Snabdijevanju kažu da na šalteru za naplatu doživljavaju razna iskustva. Ljudi dolaze sa raznim pričama, izgovorima, protestuju...

- Ako potrošač dolazi iz Doma zdravlja, koji je preko puta, kao po nekom pravilu uvijek nam predoči cijelu istoriju bolesti kao dokaz da je novac utrošio na liječenje, zbog čega nije u mogućnosti da plati utrošenu električnu energiju. Nedavno nam je tako jedan potrošač pokazivao operativni rez, a jedna žena provukla umrlicu kroz šalter pričajući o teškoj porodičnoj situaciji. Vjerujte, nije nam lako da slušamo sve te priče, ali razumijemo i te ljude. Ipak, prevladavaju oni koji dodju i bez ikakvog komentara i opaske samo plate račun i odu, prenose svoja iskustva Miluša i Duško.

Na usluzi potrošačima: Knežević i Mijanović

SINDIKALCI IZ RUSIJE I SRBIJE POSJETILI HE „PERUĆICA“ MEĐUNARODNA SARADNJA I DRUŽENJE

Delegacija sindikalnih predstavnika dijela ruske Elektroprivrede i EPS-a posjetila je, sredinom septembra, HE „Perućica“. Posjetu Crnoj Gori i obilazak postrojenja naše najstarije velike elektrane za ruske elektroprivrednike organizovao je Sindikat EPS-a u saradnji sa kolegama iz EPCG. Susret sindikalnih predstavnika crnogorske, dijela ruske i srpske elektroenergetske kompanije protekao je u znaku neformalnih razgovora u okviru kojih su razmijenjena iskustva i dragocjene informacije, a sindikalni predstavnici naše kompanije goste su upoznali i sa osnovnim principima, organizacijom, načinom funkcionisanja, kao i projekcijama i planovima većinskog reprezentativnog sindikata EPCG.

Predsjednik SOZ-a Zoran Ostojić zadovoljan je ukazanom prilikom da ugosti i razgovara sa sindikalnim predstavnicima dviju, i u širim razmjerama, značajnih elektroenergetskih kompanija. Ostojić je, pri tom, istakao da ovakve posjete jačaju međusobne veze i imaju ogroman značaj za uspostavljanje i unapređivanje međunarodne sindikalne saradnje.

Tokom boravka na Glavi Zete, uvažene goste u društvu predsjednika Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG Zorana Ostojića, primio je i tehnički direktor HE „Perućica“ Zoran Perović koji ih je upoznao sa osnovnim karakteristikama i funkcionisanjem elektrane i ukazao na njen neprocjenjiv značaj za elektroenergetski sistem naše zemlje.

Svojevremeno dugogodišnji predsjednik Sindikata EPS – a, Milenko Gostojić sada ispred EPS tursa zahvalio je domaćinima u HE „Perućica“, kao i Sindikalnoj organizaciji zaposlenih i menadžmentu EPCG što su izdvojili vrijeme i priuštili im zadovoljstvo boravka i upoznavanja sa specifičnostima elektrane.

“U okviru dugogodišnjih međusobnih posjeta, tradicionalno, ruska delegacija boravi u EPS – ovim turističkim objektima na Crnogorskom primorju gdje rado dolaze u želji da običu ovdašnje prirodne ljepote i pravoslavne svetinje poput manastira Ostrog. Vidjeli smo sve što je najatraktivnije u Crnoj Gori, a ujedno smo obavili i korisne razgovore sa predsjednikom SOZ- a Ostojićem, sa kojim smo potpisali i Sporazum o poslovno – tehničkoj saradnji između naših sindikata – rekao je na kraju Gostojić.

O. Vulanović

Sakupljajmo
za
Delimano!

delimano®

50%
popust*

SAKUPITE I IZABERITE

Delimano eko posuđe za pripremu zdrave hrane

Sakupljajte naljepnice od 07.11.2011. do 26.02.2012. i iskoristite ih do 11.03.2012.

 Mercator

 RODA

 Tehnika

*Popust se obračunava na regularnu cijenu i važi samo ako je priložen kupon sa dovoljnim brojem sakupljenih naljepnica.

SPORAZUM SINDIKALNIH ORGANIZACIJA NAŠE KOMPA NIJE I EPS-a,
RADNICIMA EPCG OBEZBIJEDIO DODATNE POVOLJNOSTI

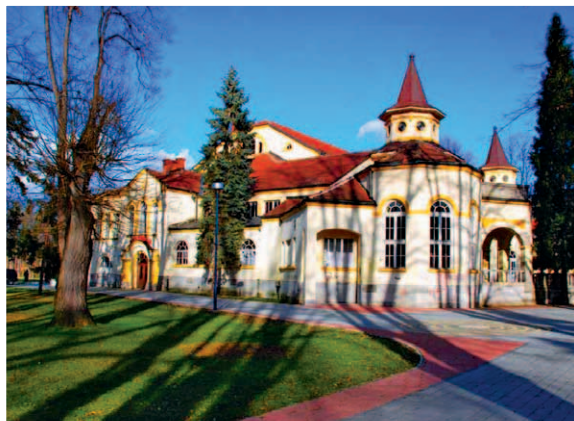
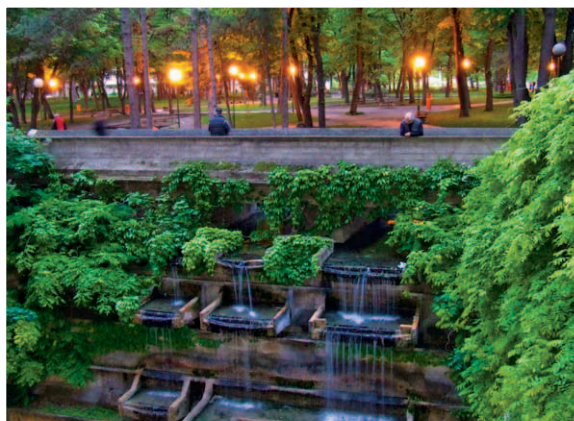
BOGATA PONUDA BANJA I ODMARALIŠTA

Prema Ugovoru o saradnji koji su potpisali, u septembru, u Ulcinju predstavnici sindikalnih organizacija EPCG i EPS-a svim zainteresovanim radnicima naše kompanije omogućeno je da, pod povoljnim uslovima, odmaraju i liječe se u odmaralištima i banjskim lječilištima „EPSTURS“-a, agencije koja organizuje odmor i rekreaciju radnika EPS-a. Tako su radnici EPCG dobili priliku da, kao i kolege iz Elektroprivrede Srbije, u hotelima EPSTURS-a, koji se odrekao uobičajene agencijske provizije koja ulazi u cijenu aranžmana, plate u šest mjesečnih rata.

U PONUDI SU SLJEDEĆE DESTINACIJE:

„Čigota“ (Zlatibor), Niška Banja, Sokobanja, Prolom Banja, Banja Koviljača, Ivanjica i Vrnjačka Banja, za-
tim hotel i apartmani „Jezero“ u podnožju NP Tara, na obalama jezera Perućac.
Od ljetovališta u ponudi su zastupljeni hotel „Park“, Slovenska plaža, kao i obližnje vile „Park“ u Budvi.

O uslovima korišćenja pomenutih odmarališta zaposleni u Kompaniji biće informisani putem oglasnih tabli ili preko svojih sindikalnih povjerenika. Informacije su, takodje, dostupne i na E-mail: zoran.ostojic@t-com.me.

Elektroprivreda Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i sporta pomogla opremanje posebnih odjeljenja u OŠ „Olga Golović“ iz Nikšića i „Boško Buha“ iz Pljevalja

PARTNERSTVO ZA OPŠTE DOBRO

Finansiranjem nabavke didaktičke opreme neophodne u nastavi djece sa smetnjama u razvoju u dvije od osam crnogorskih osnovnih škola u kojima rade i posebna odjeljenja, Elektroprivreda Crne Gore još jednom je pokazala da je, kao društveno odgovorna kompanija, veoma zainteresovana i za proces obrazovanja te djece i njihovo uključivanje u društvo bez diskriminacije na osnovu jednakosti sa drugima. Upravo to je i osnovni razlog zbog kojeg je EPCG odlučila da podrži projekat „Mreža podrške inkluzivnom obrazovanju“ koji je pokrenulo Ministarstvo prosvjete i sporta.

Povodom realizacije tog veoma važnog projekta, sredinom oktobra u OŠ „Olga Golović“ organizovana je skromna svečanost kojoj su, pored predstavnika resornog Ministarstva, EPCG te Školskog i Upravnog odbora škole, prisustvovala i djeca sa smetnjama u razvoju i njihovi roditelji. Pored prezentacije nove didaktičke opreme, organizovana je i Radionica na temu promocije prava učenika sa smetnjama u razvoju među njihovim vršnjacima iz redovnih odjeljenja u koja će djeca iz posebnih odjeljenja biti integrisana. Tom prilikom Nataša Barović, osoba sa invaliditetom, zaposlena u OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ iz Bara, djeci sa smetnjama u razvoju i njihovim roditeljima govorila o Konvenciji o pravima djeteta, kao i Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom i djece sa smetnjama u razvoju. EPCG je za nabavku didaktičkih sredstava izdvojila ukupno 4.000 eura, odnosno 2.000 eura po školi. Inače, projekat „Mreža podrške inkluzivnom obrazovanju“ sprovodi se u osam crnogorskih škola u kojima rade i posebna odjeljenja za djecu sa smetnjama u razvoju. To su: JU OŠ „Olga Golović“, Nikšić; JU OŠ „Jugoslavija“, Bar; JU OŠ „Njegoš“, Kotor; JU OŠ „Ilija Kišić“, Herceg Novi; JU OŠ „Vuk Karadžić“, Berane; JU OŠ „Dušan Korać“, Bijelo Polje; JU OŠ „Boško Buha“, Pljevlja; JU OŠ „Lovčenski partizanski odred“, Cetinje.

O.Vulanović

ŠTA JE DIDAKTIKA?

Didaktika podrazumijeva očigledna, jasna i precizna sredstva za rad sa djecom sa smetnjama u intelektualnom razvoju (specijalizovane: puzle, slikovnice, slagalice, bockalice, dječji lap-top, kocke, konstruktore, drvena stimulatívna didaktika i dr.), dodatna specijalizovana nastavna pomagala za djecu sa autizmom (vizuelni i slikovni alternativni oblici izražavanja i sporazumijevanja, CD plejeri, DVD plejeri koji omogućavaju alternativne vidove komunikacije i učenja), dodatna specijalizovana pomagala za djecu sa smetnjama vida (CD-i sa pričama, uvećane olovke, sveske sa mat papir, igre konstruktora, taktilna didaktika, lupe i sl.), dodatna stručna i nastavna pomagala za djecu sa kombinovanim smetnjama.

DOBAR PRIMJER DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI

Pomoćnica ministra prosvjete i sporta, Vesna Vučurović, približavajući ciljeve projekta „Mreža podrške inkluzivnom obrazovanju“ založila se za saradnju između redovnih i posebnih odjeljenja „kako bi se jačali principi inkluzije i deinstitucionalizacije“. Vučurovićeva je istakla da je donacija EPCG primjer da svaka dobra namjera i uloženi euro čine višestruku korist i dolaze do onih kojima je potrebno.

- Pomoć EPCG prilikom nabavke didaktičke opreme za OŠ „Olga Golović“ u Nikšiću i „Boško Buha“ u Pljevljima, izuzetno je značajna i predstavlja dobar primjer društvene odgovornosti. Ovakva podrška vaspitno-obrazovnom sistemu stvara osnovu za interakciju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, kako sa vršnjacima, tako i sa okolinom i zajednicom. Time se djeci omogućava da se obrazuju u uslovima koji odgovaraju njihovim potrebama tako da mogu da ostvare svoje vizije, sposobnosti i kvalitete uz puno poštovanje njihovog dostojanstva, jednakih i neotuđivih prava - istakla je Vučurović.

Uslovi uskladu sa potrebama:
Vesna Vučurović

Posvećenost razvoju društva: Rajko Šebek

ZA DRUŠTVO JEDNAKIH MOGUĆNOSTI

Direktor Direkcije za odnose sa javnošću EPCG Rajko Šebek, zadovoljan je zbog učešća naše kompanije „u još jednom partnerstvu za opšte dobro što će u konačnom doprinijeti kvalitetnijim uslovima života djece sa smetnjama u razvoju i pomoći njihovu inkluziju u vaspitno-obrazovni sistem“.

- Drago nam je što smo u prilici da i makar malo doprinesemo stvaranju društva jednakih mogućnosti. Sigurno je da će EPCG, kao i do sada tokom 100-godišnjeg razvojnog puta, nastaviti da podržava ovakve i slične projekte u želji da, pored energetskog razvoja, u kontinuitetu doprinosi i razvoju društvene zajednice - istakao je Šebek.

VELIKA VRIJEDNOST ZA ŠKOLU

Direktorica OŠ „Olga Golović“, Slobodanka Žižić, naglasila je da je proces inkluzije dug i kompleksan put mijenjanja i osnaživanja kapaciteta obrazovne sredine za funkcionalno prihvatljive različitosti. Posebnu zahvalnost uputila je Elektroprivredi na finansijskoj podršci prilikom nabavke savremenih nastavnih sredstava, jer ova donacija „ima veliku vrijednost za školu, a posebno za devet učenika koji pohađaju nastavu po prilagođenim programima“.

- Nabavkom didaktičkih sredstava obogaćuje se nastavni proces što će uticati na kvalitet učenja i sticanja znanja učenika. Primjenom savremenih očiglednih nastavnih sredstava nastava će biti kvalitetnija i bliža potrebama i interesovanjima djece, a učenje i razumijevanje trajnije i lakše. Na ovaj način će se nastavni proces organizacijski i kvalitativno podići na jedan veći nivo i postati atraktivniji, pristupačniji i zanimljiviji - kazala je Slobodanka Žižić.

Donacija poboljšala nastavni proces:
Slobodanka Žižić

Humanitarna akcija "Podgorica sjeveru Crne Gore" **ZNAČAJAN DOPRINOS EPCG I SINDIKATA KOMPANIJE**

U organizaciji humanitarne fondacije "Banka Hrane" u poslovnom centru Mall of Montenegro u Podgorici sprovedena je humanitarna akcija «Podgorica sjeveru Crne Gore», a povodom Svjetskog dana borbe protiv gladi (16. oktobar) i siromaštva (17. oktobar). Akcija je regionalnog karaktera i organizovana je istovremeno u zemljama u regionu u kojima funkcionišu fondacije Banka hrane. Akciju je organizovao veliki broj volontera sa ciljem promovisanja građanske solidarnosti i društvene odgovornosti, kao i volonterskog rada budući da je 2011. godina proglašena Evropskom godinom volonterizma.

U akciji koja je trajala od 14. do 16. oktobra prikupljeno je 8.000 konzervi hrane, koje će preko Centara za socijalni rad biti podijeljena u 600 porodica u Bijelom Polju, Beranama i Pljevljima. Akciju, zasnovanu na ideji doniranja i podjele, i na promovisanju humanosti i solidarnosti među

građanima, su zajednički podržali EPCG i Sindikalna organizacija zaposlenih EPCG.

Pod sloganom -»Pokažite humanost, donirajte hranu siromašnima Vi to nećete primijetiti, a oni neće zaboraviti« u akciji su učestvovali i najmlađi, jer je njih oko 400 iz osnovnih škola i vrtića širom Crne Gore uzelo učešće u konkursu za najbolji likovni rad na temu siromaštva i time dalo veliki doprinos realizaciji akcije. Takođe, od doniranih konzervi djeca iz osnovnih škola zajedno sa umjetnicima sagradila su i dvorac koji predstavlja kreativni dio akcije u cilju animiranja što većeg broja građana da kroz kreativan rad pikažu humanost i solidarnost. Akciji su se pridružili i poznati estradni umjetnici i glumci koji su svojim nastupima podržali akciju.

«Ovom akcijom želimo pokazati, da se, i malom pažnjom i humanim gestom društveno odgovornih kompanija, a i samih građana sa jedne, i saradnjom NVO sektora i državnih institucija, s druge strane, uz učešće medija, javnih ličnosti i ostalih aktera društva, može umnogome doprinijeti jačanju građanske odgovornosti i brizi o drugome. Takođe, želimo promovisati volonterski rad kao vid slobodne aktivnosti, u cilju doprinosa zajednici u kojoj živimo, budući da u realizaciji ove manifestacije, učestvuje veliki broj ljudi na dobrovoljnoj osnovi» poručili su iz Banke hrane.

Eleonora Albijanić

POVODOM DANA OPŠTINE NIKŠIĆ UDRUŽENI U HUMANOSTI

Članovi Kluba DDK EPCG učestvovali su u još jednoj uspješnoj akciji dobrovoljnog davanja krvi. Ovoga puta povodom 18. septembra - Dana opštine Nikšić prikupljeno je 189 jedinica dragocjene tečnosti.

Dobrovoljni davaoci krvi iz našeg Kluba svoju plemenitost potvrdili su i u okviru zajedničke akcije na koju se odazvalo 214 članova iz svih klubova u nikšičkoj opštini, kao i jedan broj gostiju - humanista iz regiona. Tom prilikom prikupljeno je 189 jedinica dragocjene tečnosti. Predsjednik Opštinskog odbora dobrovoljnih davalaca krvi Goran Damjanović istakao je da je to bila jedna od većih, ako ne i najveća akcija dobrovoljnog davanja krvi u Crnoj Gori. "Specifičnost ovog davanja je činjenica da su, od 60 mladih koji su došli da daju krv, 70 procenata činile djevojke što do sada nije

bila praksa, jer su se uglavnom muškarci odazivali na ovu humanu dužnost, kazao je Damjanović.

I za Dr Dragicu Janičić odziv dobrovoljnih davalaca prevazišao je očekivanja. "Najljepše od svega je saznanje da je bio prisutan izuzetno veliki broj mladih ljudi, od kojih su mnogi prvi put ovdje", rekla je zadovoljno dr Janičić.

Armisa Kuč kazala je da se strašno plašila igle, ali da joj je potreba za humanošću pomogla da već na prvom davanju prevaziđe strah.

I Marijana Pajević, takodje, prvi put je dala krv. Kaže da je osjećaj divan, da je ispunjena i zadovoljna.

Za razliku od ove dvije mlade humanistkinje, njihov kolega student, Dragoljub Čuzović po treći put učestvuje u akciji davanja krvi. Osim što smatra da je lijepo nekome pomoći, na ovakvim akcijama voli da se druži sa ljudima koji misle isto.

O. Vulanović

Sve više djevojaka

Dr Dragica Janičić

OSNOVCI U POSJETI NAŠOJ KOMPANIJI

PROŠIRILI ZNANJE O HIDROELEKTRANAMA

Učenici petog razreda Osnovne škole „Luka Simonović“ iz Nikšića, zajedno sa svojim učiteljima, posjetili su, nedavno, Direkciju naše kompanije, gdje su se bliže upoznali sa karakteristikama i značajem hidroakumulacionog sistema u Nikšičkom Polju. Predavanje, u sali gdje je svim zainteresovanim, a posebno učenicima i studentima, još od 1962. godine na raspolaganju reljef hidroenergetskog sistema „Gornja Zeta“, prilagođeno njihovom uzrastu i interesovanjima održala je mr Olga Radulović, šef Službe za građevinsko – geološke poslove HE „Perućica“. Pažljivi slušaoci dobili su sve potrebne podatke i radoznalo postavljali pitanja pokazujući da je informisanje „iz prve ruke“ najefektniji vid učenja.

Jedanaestogodišnji Luka Vučić kaže da mu je sada mnogo jasniji princip rada hidroelektrana, a njegov učitelj Momčilo Kosović, zahvalio se Elektroprivredi Crne Gore na gostoprimstvu, zadovoljan što su učenici bili u prilici da znanje upotpune na najbolji mogući način.

Mr Olga Radulović kaže da joj je bilo zadovoljstvo družiti se sa dragim gostima jer „djeca su najvredniji sagovornici i slušaoci“. „Nadam se da sam svojim izlaganjem u nekom od njih probudila želju da se, jednog dana, kada za to dođe vrijeme, opredijeli za zanimanje iz oblasti energetike.“ - kazala je na kraju Olga Radulović.

O.V.

Upotunili znanje: Učenici petog razreda OŠ „Luka Simonović“

Radnici i mehanizacija HE „Perućica“ iz korita rijeke Mrkošnice uklonili velike količine otpada

ISTA SLIKA SVAKE GODINE

Iako održavanje rječnih korita u Nikšićkom Polju nije obaveza Elektroprivrede Crne Gore i HE „Perućica“, na molbu mještana i ove jeseni, mali vodostaj iskorišćen je da se od raznih vrsta gradskog otpada „oslobodi“ i korito rijeke Mrkošnice koja, inače, nije kanalisana za potrebe sistema Gornja Zeta.

Radnici i mehanizacija HE „Perućica“ i ovoga puta uklonili su velike količine gradskog otpada koji, kao posljedica nemarnog odnosa jednog dijela neodgovornih građana prema životnoj sredini, predstavlja ozbiljan rizik za normalno funkcionisanje HE „Perućica“ čije čistilišno postrojenje, primjera radi, ukloni za dvije godine ono što je učinak istog takvog postrojenja u Njemačkoj za, vjerovali ili ne, petnaest godina.

Šef Službe za građevinsko – geološke poslove HE „Perućica“ **mr Olga Radulović**, koja je bila zadužena za nadgledanje radova u koritu rijeke Mrkošnice, ističe da su se mještani obratili EPCG zahtjevom da im pomogne u raščišćavanju dijela rječnog toka koji nije kanalisana za potrebe sistema. Prema njenim riječima, naišli su na potpuno začepljene dionice rijeke što bi, u vrijeme obilnijih padavina, uslovalo plavljenje okolnih imanja, a vlasnike vjerovatno navelo da sudskim putem traže odštetu od Elektroprivrede.

- Iako EPCG nije kriva, nego nesavjesno ponašanje građana, kad god se pojave problemi, mi samoinicijativno ili na poziv, čistimo rječna korita. Nažalost, poslije naših detaljnih čišćenja dovoljno je par dana pa da sve ove lokacije budu opet pretrpane smećem. Otpad se dovozi automobilima, kamionima, a dio krivice pripada i mještanima. Mislim da bi se ovaj problem morao rješavati izvan Elektroprivrede – objašnjava Olga Radulović.

O.V.

OGLEDALO NAŠE SVIJESTI

Samo nekoliko dana, nakon što su zaposleni u HE „Perućica“, očistili dio korita rijeke Mrkošnice kod mosta u nikšićkom naselju Straševina te sanirali oštećenja na pomenutom mostu, neko je taj dio ponovo zatrpao smećem. I ne samo to, prilikom odlaganja otpada, ponovo je oštećen most. Time su se, nažalost, obistinile, na osnovu dugogodišnjeg iskustva izrečene sumnje inž. Olge Radulović da neće proći dugo, a da će korito Mrkošnice biti ponovo pretvoreno u tzv. „divlju deponiju“.

Podsjećamo, da je EPCG, na zahtjev lokalnog stanovništva, slijedeći princip društveno odgovornog poslovanja, odlučila da iako nije zvanično nadležna za rješavanje ove problematike, obezbijedi finansijska sredstva za mehanizaciju i angažuje zaposlene u HE „Perućica“ na čišćenju dijela korita rijeke Mrkošnice. Upravo pomenuto, nesavjesno postupanje građana, obesmišljava trud i uložena sredstva ne samo EPCG, već i ostalih kompanija i građana koji se odgovorno odnose prema životnoj sredini. Radnici i mehanizacija Perućice očistili su i dio korita Mrkošnice u blizini Čađaličke ulice u Straševini. Napominjemo, da otpad koji se nagomilava u koritu rijeke stvara začepljenja, uslijed čega tokom kišnog perioda može do izlivanja rijeke i plavljenja okolnih imanja.

A. Ivanović

Nova trafostanica

ED BIJELO POLJE

NOVA TRAFOSTANICA U POTKRAJCIMA

U naselju Potkrajci u Bijelom Polju, nedavno je na elektro mrežu priključena nova STS „Potkrajci“ (10/0,4 kV, 250 KVA) sa 10 kV kablovskim vodom i uklapanjem u niskonaponsku mrežu.

STS „Potkrajci“ zajednički je projekat Elektroprivrede Crne Gore i Opštine Bijelo Polje za koji je lokalna uprava obezbijedila lokaciju, projektnu dokumentaciju i građevinsku dozvolu, a naša kompanija finansirala nabavku trafostanice, dok su radnici ED Bijelo Polje izveli elektromontažne i građevinske radove.

Iako je riječ o relativno maloj investiciji, puštanje pod napon tog objekta značajno je doprinijelo poboljšanju uslova života za oko 100 stanovnika tog dijela bjelopoljske opštine.

B.M.

Elektrodistribucija Bar

ZA BOLJU 10 kV MREŽU

Elektrodistribucija Bar počela je, nedavno, prvu fazu izgradnje STS 10/0,4kV (250kVA) „Vitići“ koja obuhvata postavljanje priključnog kablovskog voda 10kV od TS 10/0,4kV „Bazen“, dužine oko 830m, dok druga faza projekta podrazumijeva montažu trafostanice. Direktor ED Bar Saša Milovanović navodi da se projekat realizuje na osnovu Plana investicija FC Distribucija – ED Bar za 2011. godinu.

„Nakon montaže STS 10kV „Vitići“ i priključnog 10kV kablovskog voda, sigurnost i kvalitet napajanja potrošača Vitića, Peranovića i Carevića podići će se na veći nivo. Time se stvaraju uslovi za dalji razvoj 10 kV mreže na području koje će, zbog atraktivnosti, postati veoma zahtjevno kada su u pitanju potrebe u električnoj energiji.“ – kazao je Milovanović.

Završetak radova koje izvodi firma Televex d.o.o. Podgorica očekuje se za četrdeset dana.

O.V.

Obnovljeno zimzeleno rastinje

Uredjenje dvorišta zgrade Direkcije Društva NOVO ZELENILLO ZA LJEPŠI UTISAK

Ulaz u zgradu Direkcije Društva u Nikšiću dobio je novo lice - osvježeno prikladnim zelenilom. Osušene zimzelene biljke zamijenjene su svježim i efekat je očigledan. Direktor Direkcije za održavanje i obezbjeđenje objekata **Ratko Miranović** kaže da je najljepša kompanijska parcela upravo ova na kojoj se nalazi Upravna zgrada u Nikšiću. Kod planiranja njenog prvobitnog izgleda neko od prethodnika veoma se potrudio, tako da je nama ostalo samo da vodimo računa o održavanju i sitnijim - kozmetičkim popravkama koje diktira vrijeme, kaže Miranović.

„Briga o zelenilu inicirana je i od kolega iz drugih djelova kompanije za čije ideje smo otvoreni, jer smo svi na zajedničkom zadatku koji uključuje i spoljni izgled kompanije, jer ona svojim ukupnim značenjem i svojim djelovanjem zaslužuje najbolje.“ – ističe Miranović.

O.V.

Projekat Ministarstva ekonomije
„Montesol-Energija pod mojim krovom“

BESKAMATNI KREDITI ZA SOLARNE SISTEME

Dragica Sekulić: „Zbog velikog solarnog potencijala Crne Gore koji nije dovoljno iskorišćen i sve pristupačnije tehnologije koja se koristi za zagrijavanje sanitarne vode i prostora, upotreba solarnih kolektora je pametna i dobra odluka za očuvanje okoline i uštedu energije.“

ENERGETSKA
EFIKASNOST
U CRNOJ GORI

U prva dva mjeseca realizacije projekta „Montesol-Energija pod mojim krovom“, oko 40 građana konkurisalo je za beskamatni kredit za nabavku solarnih sistema za zagrijavanje sanitarne vode, koji obezbjeđuju znatne ekonomske i energetske uštede.

Uprkos činjenici da Ministarstvo ekonomije (u saradnji sa Programom zaštite životne sredine pri UN i italijanskim Ministarstvom životne sredine, kopna i mora) subvencionira kamate i naknade za obradu kredita, čime se smanjuju finansijski troškovi za građane, a solarni paneli omogućavaju znatne uštede u potrošnji električne energije, odziv građana za sada je, ipak, ispod očekivanog.

Pomoćnica ministra ekonomije za energetska efikasnost Dragica Sekulić kazala je da razlog treba tražiti u nedovoljnoj edukovanosti građana o mogućnostima korišćenja solarne energije, ali i u činjenici da je projekat pokrenut u vrijeme turističke sezone dok su vlasnici objekata imali goste, tako da ona očekuje mnogo veće interesovanje u narednom periodu. U prilog njenim riječima ide podatak da je u septembru odobreno preko 30 kredita u visini vrijednosti solarnog sistema koji se stavlja na stambeni objekat, te da je, prema informacijama banaka, i početkom oktobra odziv znatan.

Za prosječno domaćinstvo mjesečna rata kredita koji bi se otplaćivao sedam godina iznosi oko 20 eura, a uštede na godišnjem nivou su oko 2000 kilovat sati, odnosno mnogo veće kada su u pitanju privatni apartmani i hoteli. Ipak, mali broj hotela na Crnogorskom primorju, čak i onih koji su izgrađeni ili rekonstruisani unazad nekoliko godina, koristi blagodeti solarne energije.

U pitanju je jednostavna tehnologija koja zahtijeva minimalno održavanje. Solarni sistemi potpuno se uklapaju u koncept racionalne potrošnje, koncept obnovljivih izvora, kao i koncept zaštite životne sredine. Još jedan argument za ove sisteme je njihova funkcionalnost, izuzetna radna pouzdanost, dug vijek trajanja i visoka efikasnost.

- Kao potpisnici Sporazuma o energetske zajednici, preuzeli smo obavezu većeg korišćenja OIE tako da tokom ove decenije moramo naći načine za povećanje eksploatacije ovih izvora. S druge strane, zaista je šteta, pored tolikog deficita, koristiti el. energiju za zagrijavanje sanitarne vode, kad imamo preko 2.000 sunčanih sati u Podgorici, odnosno preko dvije i po hiljade na Crnogorskom primorju – smatra Sekulić.

Ona je, potom, istakla da je prvi kredit odobren upravo njoj, jer je na ličnom primjeru željela da se uvjeri u sve benefite koje pruža solarna energija. Račun za struju u avgustu, kaže, bio joj je upola manji nego u julu.

A, benefiti koje nudi Montesol su značajni.

**Solarna energija više nego isplativa:
Dragica Sekulić**

Pored subvencioniranja kamatne stope, Ministarstvo ekonomije je putem javnog tendera izabralo NLB i Hypo Alpe Adria banku koje nude najpovoljnije uslove za kupce, što za krajnjeg potrošača u praksi znači pojednostavljenu proceduru za dobijanje kredita.

Radi što efikasnije implementacije projekta Ministarstvo je za autorizovane instalatere opreme odabralo deset preduzeća sa iskustvom u postavljanju kolektora u Crnoj Gori. Ove kompanije obezbjeđuju sedam godina garantnog perioda, osim za rezervoar pet godina i za kolektor deset godina.

Inače, za prosječno domaćinstvo mjesečna rata kredita koji bi se otplaćivao sedam godina iznosi oko 20 eura, a uštede na godišnjem nivou su oko 2000 kilovat sati, odnosno mnogo veće kada su u pitanju privatni apartmani i hoteli. Ipak, mali broj hotela na Crnogorskom primorju, čak i onih koji su izgrađeni ili rekonstruisani unazad nekoliko godina, koristi blagodeti solarne energije.

- Iz razgovora sa građanima saznali smo da im nedostaju finansijska sredstva da bi bili energetski efikasni. Zaključili smo da su beskamatni krediti ono što će ih podstaknuti da shvate da je solarna energija više nego isplativa. Ako projekat sa domaćinstvima uspije, proširićemo ga na pravna lica - saopštila je ona i dodala da se u tom smislu pripremaju da, kroz projekat rekonstrukcije Kliničkog centra u Podgorici, koji finansira Svjetska banka utroše dio sredstava za ugradnju solarnog sistema na tu zdravstvenu ustanovu, koja će na taj način ostvariti veliku uštedu u potrošnji električne energije.

B.Mitrović

BESPLATNA ENERGIJA ZA KATUNE

Ministarstvo ekonomije je iz budžeta opredijelilo i 70 hiljada eura za ugradnju oko 80 fotonaponskih solarnih sistema u domaćinstvima na katunima koja nemaju mogućnost da se priključe na elektroenergetsku mrežu sa ciljem da im se omoguće bolji uslovi života i rada, odnosno riješe problemi snabdijevanja el. energijom. To smanjuje potrebu za elektrifikacijom određenih područja, a energija dobijena na ovaj način je besplatna za korisnike.

Prema riječima Dragice Sekulić, ova oprema je tako dimenzionirana da se za male pare može nadograditi, a u želji da se stvore uslovi za povećanje broja stočara na katunima, i u prijedlogu budžeta za narednu godinu predviđena su određena sredstva za ovu namjenu.

KAKO DO KREDITA?

Beskamatni krediti su, da podsjetimo, na tri, pet i sedam godina u iznosima od 1350, 1800 i 2250 eura, a otplaćivaće se u jednakim mjesečnim ratama. Sredstva za subvenciju kamata su deponovana kod banaka koje odobravaju kredit. One iznos kredita uplaćuju distributeru opreme na osnovu dostavljene profakture u kojoj je tačno definisan sistem koji se ugrađuje. Distributer instalira i održava sistem krajnjem kupcu. Inače, za prosječno domaćinstvo mjesečna rata kredita koji bi se otplaćivao sedam godina iznosi oko 20 eura, a uštede na godišnjem nivou su oko 2000 kilovat sati, odnosno mnogo veće kada su u pitanju privatni apartmani i hoteli. Ipak, mali broj hotela na Crnogorskom primorju, čak i onih koji su izgrađeni ili rekonstruisani unazad nekoliko godina, koristi blagodeti solarne energije.

OGROMAN RAST CIJENA ENERGIJE U BRITANJI

Britanski premijer David Cameron i državni sekretar za energetiku Chris Huhne

Britanski premijer David Cameron i državni sekretar za energetiku Chris Huhne najavili su sastanak sa 6 najvećih snabdjevača energijom u Velikoj Britaniji, energetske regulatorom i udruženjima potrošača, zbog činjenice da

su Britancima računati za električnu energiju za godinu narasli u prosjeku za čak 340 eura. Prosječna britanska familija za električnu energiju godišnje izdava 1528 eura. Premijer je pozvao građane da učine sve što je u njihovoj moći da smanje trošak za energiju, pa je tako Vlada odlučila da uputi pisma hiljadama kupaca koji imaju pravo na besplatnu izolaciju, čime se može uštedjeti 113 eura godišnje. Opozicija smatra da vlada odbija da se uhvatiti u koštac s energetske divovima, i ne želi da istraži nepravilnosti u prodaji energije. Energetski regulator Ofgem optužio je «veliku šestorku» za ogromna poskupljenja struje, tvrdeći da postoje skriveni

troškovi u čak 400 tarifa koje kupci u toj zemlji mogu da izaberu. Regulator traži transparentnije račune i konstatuje da je broj domaćinstava koja padaju pod uticaj energetske siromaštva sve veći. Energetske kompanije odbacuju takve optužbe pa na primjer RWE npower tvrdi da na svakih 100 potrošenih funti ostvari samo 1,5 funtu zarade. Ofgem je već zaprijetio energetske kompanijama da će uputiti prijavu regulatoru tržišta ukoliko se ne promijene načini tarifiranja koji zbunjuju kupce. U medijima već čak postoje konzervativne procjene da bi se ove zime u Britaniji i Velsu moglo smrznuti čak 2.700 ljudi, jer nemaju novca za grijanje. Računa se da će u Britaniji do kraja godine biti 4,1 miliona domaćinstava pod udarom energetske siromaštva, a prema definiciji riječ je o onima koji moraju potrošiti više od 10% ukupnih mjesečnih primanja kako bi dnevnu sobu ugrijali na 21stepen celzijusa, a nusprostorije na 18 stepeni.

(energetika-net.com)

SAMIT BIZNIS LIDERA JUGOISTOČNE EVROPE U ARANĐELOVCU

TRAŽE OTVARANJE ENERGETSKOG TRŽIŠTA

Tržište strujom i energentima u zemljama Zapadnog Balkana mora da se liberalizuje da bi se ubrzao privredni razvoj ocijenili su, početkom oktobra, učesnici Samita 100 biznis lidera jugoistočne Evrope u Aranđelovcu. Srbija, kako je ukazano, i dalje nije otvorila tržište, a politika igra veliku ulogu u energetici.

Potpredsjednik EFT-a Miloš Hamović kazao je na skupu da je Slovenija uspjela da otvori tržište električne energije, čime je omogućena kupovina od različitih firmi. Kako je naveo, Srbija

i Hrvatska se po pitanju deregulacije, koja se suštinski još nije desila, nalaze «na pravnom nivou».

Predsjednik Uprave kompanije „Munja“ Ivan Miloloža kazao je da državna politika ima najveći uticaj na energetske sektor i dodao da njen stav mora da omogući korišćenje resursa u regionu.

«Kapital će jednostavno doći tamo gdje mu odgovara, a stvar je političara da omoguće investicije u sekundarne resurse», kazao je Miloloža.

Miloloža je ukazao na neophodnost korišćenja obnovljivih izvora energije, jer «ovi prostori su bogati sunčevom energijom».

Predsjednik uprave slovenačke kompanije „Geoplin“ Boštjan Napast rekao je da je velika i osnovna greška to što pojedine države žele da održavaju regulaciju zbog toga što su se opredijelile za kapitalizam, a nijesu prilagodile ekonomsku politiku. Govoreći o gasu kao jednom od posljednjih energenata koji ima dobar prolaz na tržištu, Napast je kazao da će u budućnosti gas biti jedno od «perspektivnijih rješenja u odnosu na ono što ekonomska politika predviđa».

Na Samitu 100 biznis lidera u Aranđelovcu predloženo je obezbjeđivanje vjerodostojnih podataka za potrebe statistike kako bi se omogućila priprema kvalitetnih prognoza i povećala efikasnost energetske politike. Takođe, predloženo je i oblikovanje nacionalnih, ali i regionalne energetske politike do 2050. godine.

(EurActiv Srbija)

Učesnici Samita u Aranđelovcu

Sastanak Borisov - Lukšić

FORMIRATI ZAJEDNIČKU ENERGETSKU KOMPANIJU?

SOFIJA - Predsjednik Vlade Crne Gore boravio je krajem oktobra u radnoj posjeti Bugarskoj, gdje je razgovarao sa bugarskim premijerom Bojkom Borisovim.

Na sastanku je bilo riječi o formiranju zajedničke energetske kompanije, čijim radom bi mogli biti valorizovani potencijali interkonektivnog podmorskog kabla, koji će povezivati energetske tržište evropskih zemalja. Predsjednik Lukšić je kazao da energetske potencijal koji pos-

jeduje Bugarska može koristiti i Crnoj Gori, te da obje strane imaju interes od saradnje na tom polju. On je bugarskog kolegu upoznao sa aktuelnim političkim i ekonomskim kretanjima u Crnoj Gori, kao i reformama koje se sprovode u cilju unaprijeđenja kvaliteta života svojih građana, saopšteno je iz Vlade.

(SEEbiz)

Ban Ki Moon: ELEKTRIČNA ENERGIJA ZA SVE

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija (UN) Ban Ki-Moon apelovao je da električna energija bude dostupna svima u svijetu do 2030. godine, tvrdeći da energetska siromaštvo prijeti globalnom ekonomskom rastu i stvaranju radnih mjesta.

Ban je istakao da je potrebna energetska revolucija koja bi udvostručila korišćenje obnovljivih izvora energije u narednih 20 godina.

Čelnik UN-a održao je govor u Oslu na početku energetske konferencije koja ima za cilj poboljšanje dostupnosti električne energije i finansiranje elektroenergetskih projekata u Trećem svijetu.

Oko 630 predstavnika iz 70 zemalja učestvovalo je na dvodnevnom skupu čiji su domaćini bili vlada Norveške i Međunarodna energetska agencija (IEA).

(energetika.ba)

Kartica Mercator Pika donosi vam brojne pogodnosti

Uštedite uz karticu Mercator Pika.

do 6% popusta

Plaćanje odloženo do 12 mjesečnih rata

Tehnika INTERSPORT

Posebni popusti za korisnike Pika kartica

RODA

Mercator

Tehnika

INTERSPORT

Mercator Pika

Sakupljajte lijepe trenutke

TESLA ZNAO DA SU NEUTRONI BRŽI OD SVJETLOSTI

Otkriće naučnika u CERN-u da postoje čestice koje se brže kreću od svjetlosti zbunilo je naučnu javnost. Međutim, naš najveći naučnik Nikola Tesla to je predvidio i o tome govorio još 1932. godine. Tesla je te godine izjavio „sva moja istraživanja, kako se čini, navode na zaključak da postoje sitne čestice, od kojih svaka nosi tako mali naboj da ih s pravom možemo nazivati neutroni. Oni se kreću velikom brzinom, većom čak i od brzine svjetlosti“. Vladimir Jelenković, direktor Muzeja Nikole Tesle, potvrdio je u razgovoru za „24 sata“ autentičnost te Tesline izjave.

- Tesla je to zaista rekao i to je rečenica iz intervjua koji je objavio Džon Onil, koji je bio veliki poštovalac Nikole Tesle i njegov biograf. Intervju je objavljen u časopisu „Brooklyn igl“, u kojem je Onil bio naučni urednik, i zanimljivo je da je objavljen 10. jula 1932, na dan Teslinog rođenja - kaže Vladimir Jelenković. Jelenković još dodaje da je naslov tog članka bio „Teslin motor pomoću kosmičkih zraka može da prenosi energiju oko Zemlje“.

- Tesla je u tom intervjuu još ispričao da je prije 25 godina počeo istraživanja i da pukušava da uhvati kosmičke zrake, ali da zasad nemože da kaže da jesu vismuspio da napravi uređaj koji bi mogao da ih koristi - priča direktor Muzeja Nikole Tesle. Naučnici najveće svjetske laboratorije za nuklearnu fiziku saopštili su nedavno da su zabilježili kretanje čestica bržih od svjetlosti. Antonio Ereditato iz Evropske organizacije za nuklearna istraživanja (CERN) rekao je da su trogodišnja mjerenja pokazala da se neutroni kreću 60 nanosekundi brže od svjetlosti na razdaljini od 730 kilometara između Ženeve i italijanskog grada Gran Saso.

- Naši rezultati su izuzetno pouzdani, ali je potrebno da i druge kolege obavještavaju kako bi ih potvrdili - izjavio je tom prilikom Ereditato.

Ukoliko dođe do potvrde, ovo otkriće će opovrgnuti ključni dio Ajnštajnovе „specijalne teorije relativiteta“ iz 1905, po kojoj se ništa u univerzumu ne kreće brže od svjetlosti.

(elektroenergetika.info)

Projekat Tehnološkog instituta Masačusets SVAKA KUĆA ELEKTRANA

Naučnici sa Tehnološkog instituta Masačusets tvrde da su pronašli sveti gral nauke, a riječ je o vještačkom listu, koji bi mogao da pretvori svaku kuću u elektranu. Uređaj veličine karte za igranje imitira proces fotosinteze, koji biljke koriste da bi sunčevu svjetlost i vodu pretvorile u energiju. Prilikom razvoja ove nove vrste solarnih ćelija, naučnicima su kao model poslužili listovi hrasta, javora i drugih zelenih biljaka. Za izradu vještačkog lista veličine karte koristili su silicijum, elektroniku i katalizatore.

Sa ovim otkrićem će početi razvoj novih tipova ekoloških kuća, koje će biti svojevrsni centri za proizvodnju energije

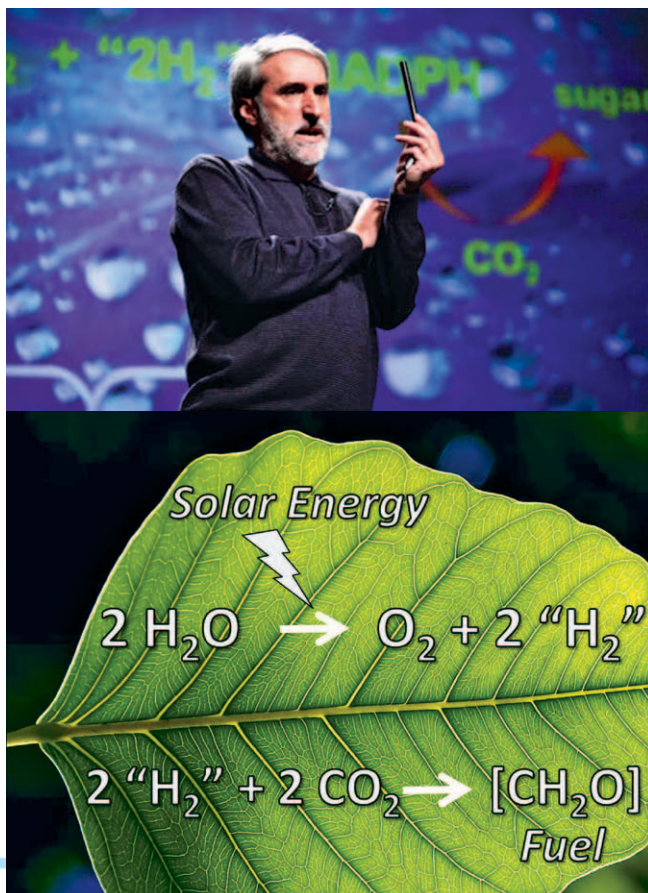
-Naš cilj je da pretvorimo svaku kuću u elektranu - kaže **dr Danijel Nocera**, rukovodilac istraživačkog tima.

Za sada Nocerin list obavlja fotosintezu oko deset puta efikasnije nego prirodni, ali naučnik se nada da će njegov uređaj u budućnosti biti daleko efikasniji. Inače, list je napravljen od lako dostupnih i jeftinih materijala.

-Ubačen u svega pet litara vode, uređaj bi pod dejstvom sunčeve svjetlosti mogao da proizvede dovoljno električne energije kako bi se u zemljama u razvoju zadovoljile potrebe za snabdijevanjem jedne kuće tokom cijelog dana - kaže Nocera. Uređaj u obliku lista funkcioniše tako što razlaže vodu na njene sastavne komponente, vodonik i kiseonik. Gasovi bi se čuvali u gorivnoj ćeliji koja ih koristi da bi proizvodila struju i koja bi bila smeštena ili na krovu kuće ili pored nje.

Naučnici koji stoje iza ovog pronalaska kažu da bi on mogao da ponudi prihvatljivo rješenje za sve veću energetska krizu u zemljama trećeg svijeta.

(energetika.ba)

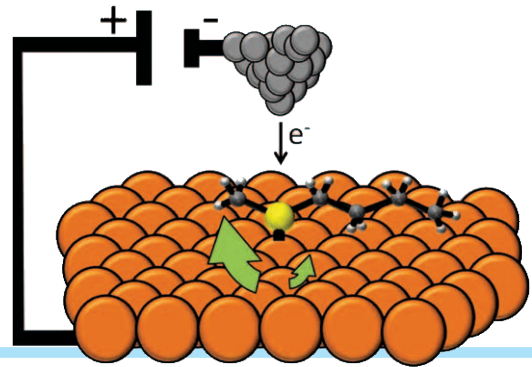
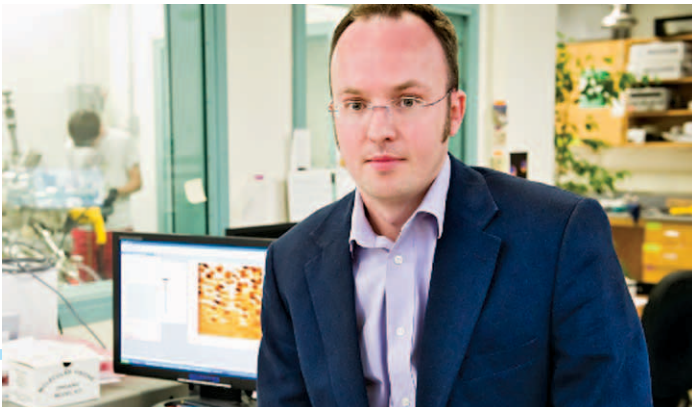
Najmanji električni motor na svijetu **VIDLJIV ISPOD MIKROSKOPA**

Naučnici su napravili najmanji električni motor na svijetu, koji je nastao iz samo jednog molekula. Mali uređaj je najava novih uređaja, koji će se moći koristiti u medicini i inženjeringu. Mikroskopski motor ima prečnik od samo jednog nanometra, što je oko 60.000 puta manje od širine ljudske dlake.

“Ostvaren je značajan napredak u konstrukciji molekularnih motora koje pokreću svjetlost i hemijske reakcije, ali je ovo prvi put da je demonstriran električni molekularni motor. Uspjeli smo dokazati da možemo obezbijediti elektricitet za jedan molekul i tako ga podstaknuti da radi nešto što se ne dešava slučajno”, rekao je vođa istraživačkog tima dr Čarls Sajks sa Univerziteta u Bostonu. Naučnici su upotrijebili specijalni mikroskop, koji se koristi elektronima umjesto svjetla kako bi “vidio” molekule. Metalni vrh mikroskopa šalje električni impuls ka molekulu postavljenom na provodnu bakarnu površinu. To uzrokuje rotiranje “igli”, poput onih u kompasu napravljenih od atoma ugljenika i vodonika, oko centralne osovine. Na pravac i brzinu utiče temperatura. Naučnici su otkrili da je temperatura od -268 stepeni Celzijusovih idealna za praćenje kretanja motora. To je mnogo teže pri većim temperaturama.

“Kada smo shvatili koja je temperatura optimalna za funkcionisanje ovih motora, oni bi mogli koristiti za neke medicinske i druge uređaje za očitavanje, a koji uključuju male cijevi. Trenje tečnosti o zidove cijevi se povećava, a prekrivanja zidova sa motorima bi moglo gurati tečnost dalje”, rekao je dr Sajks.

(sarajevo-x.com)

Projekat modernih dalekovoda na Islandu **ORGANSKI DIZAJN**

Arhitekta **Ditmar Kering (Dietmar Koering)** iz arhitektonske grupe “Arphenotype” dizajnirao je moderne dalekovodne stubove, čiji su crteži ponuđeni kao konkursni rad kompaniji za proizvodnju električne energije Islanda.

Svaki pojedinačni stub će varirati u visini od 17m do 32m, u zavisnosti od lokacije na kojoj će biti podignut, a što će izračunati računar u kombinaciji sa preciznim topografskim podacima. Prema riječima arhitekta, ponuđeni organski dizajn je najlogičnije rešenje pošto je potpuno adaptibilan, ekonomski isplativ i vizuelno zadovoljavajući. Svaki stub će biti unikatan, a predstavljajući rezultat proračuna uticaja zemljišta i lokacije, te prirodnih uticaja poput vjetrova. Strukture će biti prefabrikovane, te kranom postavljane na datu lokaciju, na već pripremljene betonske temelje.

(seebiz.eu)

KAD SNOVI POSTANU JAVA

«Pazi šta želiš...može ti se i ostvariti», naslov je jedne knjige koji bi u potpunosti mogao da posluži i kao naslov ovog putopisa. Jer, upravo se to i dogodilo – prilika za posjetu nedostižnoj destinaciji iz snova izgledala je nestvarno.

Dva sata leta do Beča, 11 sati leta do Kuala Lumpura i eto vas u Maleziji - na modernom aerodromu arhitekturom prilagođenom duhu zemlje u koju ste upravo došli. Po izlasku iz aerodromske zgrade, dočekuje vas visoka temperatura i velika vlažnost.

Od Kuala Lumpura, glavnog grada Malezije autobusom smo krenuli na naše odredište, ostrvo Penang. Autobus – dobar (klimatizovan što je najvažnije), putevi – malo bolji od naših, restorani uz put i pripadajući toaleti – kao naši, pa i malo lošiji. Pejzaž – zelenilo i palme, palme i opet palme, šume palmi. Malezija je, inače, poznata kao zemlja izvoznik palminog ulja.

Kopno sa ostrvom Penang povezuje 13,5 km dug Penang Bridge, jedan od najdužih mostova u Aziji, izgrađen 1985. godine. Na mostu, naravno, gužva, i pored tri trake u jednom pravcu i feribota, koji saobraćaju svakih 10 minuta. Nakon malo duže od polusatnog boravka na mostu, stupili smo i na tlo Penanga.

PUALU MUTIARA - "Biser Orijenta" nadimak je ovog ostrva, inače Malezijske države, koja se nalazi sa sjeverozapadne strane istoimenog poluostrva. Naziv Penang dolazi od modernog malezijskog imena Pulau Pinang, koje

u prevodu znači "ostrvo betel oraha" (*Areca catechu*).

Prvi utisak pobudio je različita osjećanja, jer se uz put naizmjenično smjenjuju slike bijede i glamura. U prospektima o bijedi ne piše ništa. Ogromne zgrade, soliteri, na svakom koraku gradilišta – kao kod nas. Iz škola izlaze djeca u uniformama.

Klima u ovom području je ekvatorska, što podrazumijeva da je toplo i sunčano uz mnogo pljuskova naročito za vrijeme jugozapadnog monsuna koji traje od aprila do septembra. Prosječna dnevna temperatura je 27 – 30 stepeni C, noćna 22 – 24, a relativna vlažnost vazduha 70 – 90%.

Što se tice etničke strukture ostrva, Penang je jedina država u Maleziji gdje kineska populacija čini većinu od 43,2%, 40,1% su Malaji, 9,9% Indijci i 6,48% ostali.

Odomaćeni jezici na Penangu su engleski, penang hokkien i malajski.

Vozimo se dalje uz obalu, sa jedne strane more i hoteli, sa druge divna zelena šuma – moglo bi biti i negdje

u našim krajevima. Samo što njihovo more, bar na ovoj strani ostrva nije kristalno plavo i to će do kraja moga boravka ostati najveće razočarenje (rekli su nam da su plaže iz mojih snova na zapadnoj obali). A još veće razočarenje je bilo što se u njemu ne može kupati – puno je meduza. Ali je zato hotelski bazen prevazišao sva očekivanja.

Kompleks Shangri-La's Rasa Sayang Resort & Spa je smješten na poznatoj Batu Feringgi plaži, ugniježdjenoj između mora i smaragdno zelenih brda.

304 sobe i niz apartmana smješteni su u zagradi Minangkabau arhitekture gdje gosti mogu uživati u 30 hektara predivne bašte oivičene ogromnim drvećem sa bujnim krošnjama.

Usluga u hotelu je na nivou 5 zvjezdica i ne odudara od one opisane na njihovom sajtu. Pogled iz sobe je fantastičan – bazen, zelenilo, plaža, okean....

Kad izađete iz kruga hotelskog kompleksa, osjetite pravi stil življenja. Negdje oko 19 sati, kada žega pomalo jenjava i gosti odlaze sa plaže, u ulici pored hotela počinje da niče pijaca, a na njoj, što bismo mi rekli, sve od igle do lokomotive. Podsjeća na vašar na koji je naše primorje jedno vrijeme ličilo. Šta se na toj pijaci može kupiti? Kad obidete prvih deset štandova, naredna dva sata vrtite se u istom za-

*PUALU MUTIARA - "Biser Orijenta" nadimak je ovog ostrva, inače Malezijske države, koja se nalazi sa sjeverozapadne strane istoimenog poluostrva. Naziv Penang dolazi od modernog malezijskog imena Pulau Pinang, koje u prevodu znači "ostrvo betel oraha" (*Areca catechu*)*

Kolorit hindu hrama

Ležeći buda

čaranom krugu – pokušavajući kupiti originalnu uspome-
nu, ali sve, avaj, podsjećaju na stvari koje se i kod nas mo-
gu naći u indijskim i kineskim radnjama. Cijene – uglavnom
niske, s tim što je cjenkanje tamošnjim trgovcima omilje-
na disciplina.

Prve noći boravka na Penangu, probali smo pravu, narod-
nu hranu na Penangu. I završili smo, naravno, na ulici –
"hawker food". Dvoumili smo se, jesti ili ne jesti – svi časo-
pisi upozoravaju da se ni slučajno u Aziji ne jede hrana na
ulici. Pobogu, hara ptičiji grip. Od toga da se hrana sprema
na ulici, da nema tekuće vode, već se pribor pere u kanta-
ma od "jupola", preko neugodnih mirisa koji se šire, sve je
obećavalo da ćemo ostati gladni. A tek kada se na stolu po-
javilo jaje staro 100 godina – koka ga snese, oni ga skuva-
ju, zakopaju u zemlju i izvade poslije jednog cijelog vijeka
i postave pred vas kao delikates. Ali, mi smo bili kulturni i
pristojni....i na kraju smo oblizivali prste. Do kraja boravka
u Maleziji više nismo naišli na tako ukusnu hranu.

Ostrvo Penang je, inače, pravi raj za gastronome. Drugačije
ga zovu i glavnim gradom hrane u Maleziji. Kuhinja Penan-
ga je miks kineske, nionijanske, malajske, indijske i poma-
lo tajlandske. U lokalnim kineskim i indijskim restoranima
takođe se služi jako ukusna, a jeftina hrana. Preovladava-
ju plodovi mora, koji su u Maleziji ogromni, "king size". Ni-
kad kod nas nisam vidjela tako velike škampe (od jednog
se dobro najedete, i još ostane) i školjke iz kojih prosto "iz-
vire" meso. Probala sam i supu od ajkule: svježije meso aj-
kulinog peraja služi se na ledu, a u isto vrijeme se na stolu
krčka tečnost u koju potopite meso, zadržite 2-3 sekunde i
naspete sebi supu u činijicu. Užitek je pokvarila priča o na-
činu kako je meso dospjelo na sto: naime, ajkuli se samo
odsiječe peraja, a ona se vrati nazad u okean. Nehumano,
morate priznati.

Glavni grad države Penang je George Town. Ime je dobio
po britanskom kralju Džordžu III, a lociran je u sjeveroistoč-
nom uglu ostrva i ima 400.000 stanovnika. Osnovao ga je
1786. godine kapetan Francis Light, trgovac koji je radio za

*Glavni grad države Penang je George Town.
Ime je dobio po britanskom kralju Džordžu
III, a lociran je u sjeveroistočnom uglu ostrva
i ima 400.000 stanovnika*

Pogled iz hotelske sobe

list.epcg.com
novembar 2011

Kao iz brosure

Kao u raj

Bazen u hotelskom kompleksu

British East India Company. Ostrvo Penang je dobio od Sultana Kedaha i sagradio tvrđavu Fort Cornwallis na sjeveroistočnom uglu ostrva.

Grad je fantastičan – u svemu se vidi spoj različitih kultura, od engleske, preko kineske i indijske, naravno do malezijske. U jednom dijelu grada imate osjećaj kao da ste u Engleskoj, a onda dođete u kuću koja je bila prihvatilište za Kineze kada su doseljavali u ove krajeve i ušetate u jedan sasvim drugi svijet. A "little India" je odmah tu, iza čoška, sa svojim hindu hramovima koji su me skroz zatekli, i iznenadili, svojom koloritnom, živopisnom i nadasve neobičnom arhitekturom, ali i enterijerom. U kineskom hramu, pored "ležećeg" bude, pronašla sam budu kojem se treba moliti ako ste rođeni u godini psa (1970. je moja godina), odnosno bilo kojoj drugoj godini.

Zvanična religija na Penangu je islam, ali postoji sloboda upražnjavanja i drugih religija: budizam, taoizam, hinduizam, katoličanstvo, protestantizam i dr.

Ali, da se vratimo u naš hotel. Biti u ovom dijelu svijeta, a ne otići na masažu, svakako je veliki grijeh. U sastavu našeg hotelskog kompleksa nalazio se fenomenalan CHI, THE SPA. U tradicionalnoj kineskoj filozofiji CHI je univerzalna životna snaga, koja upravlja dobrim stanjem i vitalnošću. Da bi ljudi održali dobro zdravlje vjeruje se da CHI mora slobodno da cirkuliše, jer kada je blokiran slijedi bolest. Pokret je stoga ključni element u osobađanju prirodnih blokada. Vježbanje, istezanje, masaže, hidroterapija i pokretanje uma u kombinaciji sa relaksacijom i meditacijom pomažu prirodnom obnavljanju organizma i formiraju bazu Spa filozofije.

Razvijena od strane eksperata, CHI terapija se bazira na pet elemenata: metal, voda, drvo, vatra i zemlja koji mora da su u balansu da

bi se harmonizovali sa pozitivnom Yang i negativnom Ying energijom u tijelu. Bar tako piše u CHI brošuri.

Ja sam probala da odblokiram svoj potiljak, vrat i ramena i osjećaj nakon toga je stvarno bio izvanredan.

Ono što možete doživjeti u ovoj destinaciji zaista je izuzetno i jedinstveno, pa ako Vam se kojim slučajem nekada ukaže iznenadna prilika da je posjetite nemojte se dvoumiti, samo je iskoristite.

E. Albijanić

Kineska kuća

Detalj kineske kuće

Punjeni škampi

Georgetown

Hawker food

Bojan Kosić, crnogorski olimpijac

SKIJANJE JE MOJ ŽIVOT

Bojan Kosić, višestruki prvak nekadašnje državne zajednice, zatim i Crne Gore, pobjednik velikog broja Kupova, osvajač 12 pehara, rođen je 14. decembra 1990. godine u Nikšiću. Od pete godine član je skijaškog kluba PSD „Javorak“. Kad bi se nabrajali uspjesi ovog mladog crnogorskog sportiste koji osvaja i skromnošću i lijepim vaspitanjem, trebalo bi mnogo vremena i prostora. Pomenimo učešće na Zimskim olimpijskim igrama u Vankuveru 2010. godine, kada je imao čast i obavezu da prvi predstavlja Crnu Goru na tom najvećem planetarnom takmičenju. Bojan je uspio da osvoji 41. mjesto u slalomu, u konkurenciji 102 iskusna takmičara iz skijaških vesela. Oko 200 medalja, najviše zlatnih, zasjalo je na grudima Bojana Kosića. On pokazuje da su, osim talenta konstante uspjeha i snaga duha, ozbiljnost i vjera u sebe. To mu je pomoglo da prevaziđe i posljedice nedavne teške saobraćajne nesreće kada je cijela Crna Gora u mislima bila sa njim i sa njegovom porodicom.

Kada sin nauči prve skijaške vještine i šta teje opredijelilo da se posvetiš tom sportu?

Sa dvije i po godine prvi put sam stao na skije i ubrzo naučio da skijam. Sa šest godina počeo sam da se takmičim. Ljubav prema skijanju dijelim sa čitavom porodicom. I majka i otac vezani su za sport i skijanje, tako da sam non stop bio na stazi. Moje sestre, koje su bile aktivne, talentovane skijašice i imale dobre rezultate na takmičenjima, bile su mi reper. Uz njih sam bolje napredovao nego da sam bio

sam. Veoma je važno imati dobru ekipu oko sebe, jer njihovi rezultati vuku naprijed.

Postoje li u Crnoj Gori uslovi za razvoj talentovanog skijaša?

Kolašin je počeo da razvija svoje potencijale, a isto se najavljuje i na Žabljaku. Nadam se da će jednog dana kompletan proces razvoja takmičara moći da se odigra i kod nas. Ja, međutim, čitavu zimu provodim u inostranstvu, u Austriji. U Crnoj Gori nema vještačkog snijega čija struktura se razlikuje od prirodnog i na kojem se sasvim drugačije skija. U Austriji preferiraju vještački snijeg, jer je skijanje glavna atrakcija njihove turističke ponude i ne smiju sebi da dozvole iznenađenja. Donijeli su zakon po kojem svako skijalište mora imati bar jednu stazu prekrivenu vještačkim snijegom. Da bi neko izvukao svoj maksimum mora, pored talenta, da ide tamo gdje skijaju svi oni koji računaju na izuzetna dostignuća.

Kako izgleda jedan tvoj trening?

U Austriji sam, izjutra, na stazama od 7 – 13 sati, a popodne imam kondicioni trening (koji upražnjavam i kad sam u Crnoj Gori) u trajanju od tri sata.

Kolika su odricanja vrhunskog sportiste i u čemu se sastoje?

Porodicu rijetko viđam i to mi pada najteže. Otac, koji je ujedno i moj trener, stalno je sa mnom, ali majku i sestre viđam rijetko. Po pola godine provodim na 3000 m nadmorske visine, daleko od kuće, društva, prijatelja. Malo imam vremena za izlaske i opuštanje izuzev kad sam u Crnoj Gori. U Austriji je sve podređeno sportskoj disciplini i urednom životu. Mislim da se pravi, vrhunski sportista kojem je sport

životno opredjeljenje, odlučio za najteži posao koji može da postoji. Uprkos tome, skijanje je moja ljubav.

Skijanje je skup sport. Dali ti neko finansijski pomaže?

Do prije dvije godine sve pripreme finansirala je moja porodica. Sada mi daju podršku Crnogorski skijaški savez i Olimpijski komitet Crne Gore, ali i dalje ne bih mogao opstati bez pomoći porodice.

Bio si među najboljim mladim smučarima u Evropi. Na kojim si velikim takmičenjima učestvovao?

Osvojio sam mnoge titule u pionirskoj i juniorskoj konkurenciji. Osim toga, bio sam na Olimpijskim igrama i na tri svjetska prvenstva – u Švedskoj (Ore), Francuskoj (Val d'Isère) i Njemačkoj (Garmisch-Partenkirchen). U Švedskoj sam bio najmlađi učesnik, imao sam 16 godina i to je bilo moje prvo, veliko iskustvo. Iz velikih skijaških država kao što su Švajcarska, Austrija, Italija, Slovenija dolazi po 5-6 takmičara i sasvim je svejedno ko će od njih da se plasira u finale, ko će da ispadne, a ko da pobijedi. Ja nastupam sam, što nije nimalo lako, moram i da se plasiram i da napravim rezultat.

Učešće na Olimpijskim igrama san je svakog sportiste. Ti si, pri tome, bio prvi crnogorski predstavnik na Zimskoj olimpijadi u Vankuveru. Je li te to, u izvjesnoj mjeri, opteretilo?

Veliki je teret bio što sam nastupao kao prvi i jedini crnogorski predstavnik. Bilo mi je, prvenstveno, bitno da uspešno svezem stazu i, naravno, da se dobro plasiram. Osim toga, odlazak u Vankuver predstavljao je izazov i u fizičkom smislu, jer se organizam morao priviči i na 9 sati vremenske razlike.

Kako izgleda takmičiti se sa najboljima na svijetu?

To je mnogo lijep osjećaj. Rađa se želja za što boljim plasmanom. Prije takmičenja

Dobra volja i upornost čine čuda: Bojan Kosić

svi su veoma skoncentrisani, inače su opušteni i druželjubivi. Velika svjetska imena djeluju inspirativno u svakom smislu.

Čitavoj Crnoj Gori, i ne samo njoj, drago je što si prevazišao teške povrede u saobraćajnoj nesreći. Da li razmišljaš o povratku na skije?

Počeo je da mi se vraća optimizam nakon teškog perioda kroz koji sam prošao. Prvih nekoliko mjeseci nijesam znao šta se dešava, proveo sam mjesec

dana u komi. Sada je, srećom, sve to iza mene. Počeo sam sa rehabilitacijom u lgalu, doktori su zadovoljni kako teče oporavak. Kad od njih dobijem signal da mogu, ponovo ću na skije. Herman Majer, Austrijanac, moj idol u skijanju, takođe je imao težak udes na motoru. Vratio se na stazu, nastavio gdje je stao sa karijerom i postigao vrhunске rezultate. Dobra volja i upornost čine čuda.

U potpunosti si posvećen sportu i, za sada, pošteđen od drugih obaveza.

Ipak, da li razmišljaš o štednji električne

energije i ko je zadužen u kući da se time bavi?

Moram priznati da me te obaveze mi-moilaže. Moji roditelji brinu o tome i trude se da se što racionalnije odnosimo prema tom energentu.

Da li su, po tvom mišljenju, mladi ljudi dovoljno informisani o potrebi energetske efikasnosti?

Možda nijesu u dovoljnoj mjeri. Trebalo bi im probleme nestašice električne energije približiti na način koji bi bio njima blizak i pristupačan. Mlade ljude samo treba podstaći, oni umiju da budu progresivni i korisni zajednici.

O.Vulanović

Bojansa majkom Marijom

USPJEH ZA PONOS

Rajko Kosić, Bojanov otac, koji je ujedno i njegov trener, kaže da je za mlade crnogorske skijaše sreća što mogu da skijaju uz Bojana, jer imaju demonstratora od koga mogu da uče. Pored toga „nose“ ih Bojanovi rezultati. U svemu je najteže probijati led, kao što to čini Bojan. Na Olimpijadi je postigao zapažen uspjeh na koji bi i mnoge velike države bile ponosne. Vremenom će se shvatiti, naročito kad neko drugi iz Crne Gore ode da se takmiči koliko je taj rezultat vrijedan.

Veliki uspjeh ŠK Elektroprivreda u ovogodišnjoj Premijer ligi

TREĆE MJESTO ODLIČAN PLASMAN

Šahisti "Elektroprivrede", u izuzetno jakoj konkurenciji, osvojili su treće mjesto u Premijer ligi Crne Gore. Takmičenje koje je, ove godine, održano u Tivtu osvojila je ekipa podgoričke "Budućnosti", dok su takmičari "Bemax"-a bili drugi.

-Ovakav rezultat predstavlja odličan plasman za našu ekipu iz koje je pet standardnih prvotimaca, prešlo u redove naših najvećih konkurenata – kaže sekretar ŠK "Elektroprivreda" Jovan Milović.

Šahisti Elektroprivrede su sve do sedmog kola bili u borbi za najviši plasman, ali su poslije remija sa Bemax-om oprostili od takvih ambicija.

-Svi takmičari su dali maksimum, što je i rezultiralo plasmanom na treće mjesto, koji mnogi nijesu očekivali. Moram posebno izdvojiti odličan nastup Bora Miljanića, koji je osvojio 6 poena iz 9 partija i odigrao turnir bez poraza, kao i igru Miodraga Savića, koji je postigao najbolji rezultat u ligi na drugoj tabli – podsjeća Milović.

Milović ističe da Klub ove godine ne bi imao sredstava za nastup u Premijer ligi, da nije bilo velikog angažovanja i pomoći predsjednika Kluba Ranka Vojinovića i predsjednika Skupštine ŠK "Elektroprivreda" Zorana Ostojića, a za svaku je pohvalu i zalaganje ostalih članova uprave.

Svi takmičari odaju zahvalnost tim ljudima što su obezbijedili normalno funkcionisanje Kluba blistave tradicije.

M.Vuković

Ekipa ŠK Elektroprivreda

Tabela Premijer lige Crne Gore za 2011. godinu

Rk.	Team	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	TB1	TB2	TB3
1	Buducnost - Podgorica	*	3	4	3	5½	4	4	5½	4	5½	16	38.5	0
2	Bemax - Podgorica	3	*	3	4½	4½	4	4	4	3½	5½	16	36.0	0
3	Elektroprivreda - Niksic	2	3	*	2	4	3½	3½	3½	4	4	13	29.5	0
4	Cetinje - Cetinje	3	1½	4	*	4½	2½	3	3½	4½	3½	12	30.0	0
5	Rumija - Bar	½	1½	2	1½	*	3½	3½	4	3	4½	9	24.0	0
6	Mimoza - Tivat	2	2	2½	3½	2½	*	4	3	3½	3	8	26.0	0
7	Mornar - Bar	2	2	2½	3	2½	2	*	3	3½	4½	6	25.0	0
8	Ljubomir Djurdjic - Bijelo Polje	½	2	2½	2½	2	3	3	*	3½	3½	6	22.5	0
9	Herceg Novi - Herceg Novi	2	2½	2	1½	3	2½	2½	2½	*	5	3	23.5	0
10	Bijela - Herceg Novi	½	½	2	2½	1½	3	1½	2½	1	*	1	15.0	0

SVE VIŠE LJUDI IGRA BRIDŽ

INTELEKTUALNA IGRA I OLIMPIJSKI SPORT

Ovo je zvanično intelektualni sport u rangu šaha sa kojim se apsolutno može povući paralela. Kao mentalni sport dobio je olimpijski status. UNESCO preporučuje uvođenje bridža u pedagoške sadržaje, što je u Hrvatskoj već uradjeno. U Francuskoj postoji škola bridža. Cilj je da se i u Crnoj Gori prezentira na pravi način, da se pokaže da je to kulturna igra u kojoj se poštuje protivnik.

Poznato je da se kroz način na koji provodimo dokolicu može sagledati stanje našeg duha. Radnici Kompanije koji predah od radnih obaveza koriste da bi se ogledali u bridžu, intelektualnoj igri koja zahtijeva logiku, kolektivizam i toleranciju pravi su primjer za ilustraciju ove teze. Oni su 2009. godine osnovali bridž klub „Elektroprivreda“ sa željom da se ovaj sport omasovi i da što više kolega zainteresuju za tajne komplikovane igre o kojoj su napisane mnoge knjige, a koja je ujedno i rasonoda.

Članovi Kluba EPCG, od kojih su neki igrali bridž i prije osnivanja prvog kluba u Crnoj Gori 1993. godine u Nikšiću imaju ambiciju da se organizuju i prošire aktivnosti i članstvo. Već imaju iskustva u takmičenju u parovima i individualnim nastupima na internacionalnim i domaćim turnirima. Predsjednik Kluba i potpredsjednik Bridž Saveza Crne Gore Momčilo Nikić objašnjava da im je potrebna podrška kako bi popularisali ovaj sport duha i inteligencije. U prvom redu, neophodan je prostor, naglašava Nikić. Posljednjih godina koristili su zajedničke prostorije sa ostalim

Ovo je kulturna igra u kojoj se poštuje protivnik

nikšićkim bridž klubovima, odnosno neadekvatne lokacije. Želja im je da oforme školu kako bi bridž predstavili kao korisnu društvenu aktivnost. Ovo bi bio način i da se raskrsti sa predrasudama da je bridž, koji je, kao mentalni sport dobio i olimpijski status, vezan za kockanje i porok. Nikšić je i najpozvaniji da bridž stavi na mjesto koje mu pripada, jer je u ovom gradu sjedište nacionalnog Saveza i još uvijek ima najveći broj igrača u državi, kaže Nikić.

- Ovo je, zvanično, intelektualni sport u rangu šaha sa kojim se apsolutno može povući paralela. Tradicionalno, šah je popularniji na istoku, a bridž na zapadu, gdje su na nagradnim turnirima fondovi i po deset puta veći od šahovskih. Poznato je da su svi veliki šahisti bili dobri igrači bridža. UNESCO preporučuje uvođenje bridža u pedagoške sadržaje, što je u Hrvatskoj već uradjeno. U Francuskoj postoji škola bridža. Cilj nam je da se u Crnoj Gori prezentira na pravi način, da pokažemo da je ovo kulturna igra u kojoj se poštuje protivnik. Nadam se da smo nekog već zainteresovali da nam se pridruži u ovoj vrsti nadmetanja i postane član bridž kluba EPCG – naglašava Momčilo Nikić.

O.Vulanović

Bridž u Crnoj Gori

Bridž je u Crnu Goru došao sa diplomatijom, krajem 19 vijeka. Kao sport, u Crnu Goru je došao posredstvom Milonje Đikanovića, novinara, publiciste i slikara koji je registrovao prvi bridž klub „Nikšić“, 1993. godine. Sljedeće godine oformljena su još dva kluba u Nikšiću, jedan na Cetinju i u Podgorici. Krajem 1995. formiran je Bridž Savez Crne Gore, a 2008. je preregistrovan. Danas u Crnoj Gori, pod okriljem Saveza na čijem čelu je Mustafa Šahmanović, djeluje 12 bridž klubova.

Za formu i zdravlje

Svakodnevno igranje bridža, šaha ili sudoku pomaže da mozak ostane „u formi“, kažu naučnici. Bečki psihoterapeut Gaterer posebno izdvaja bridž, jer zahtijeva koncentraciju i fleksibilno razmišljanje. Igrajući bridž u mozgu se stvaraju nove veze koje ga čine aktivnim. Ako na ovaj način „koristite mozak“ tri puta nedjeljno, a još bolje svakodnevno, najbolje ćete ga održati u formi i zdravlju.

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI!

NAGRADA 01

*Sindikalna organizacija
zaposlenih
Elektroprivrede Crne
Gore - AD Nikšić*

*poklanja sedmodnevni
boravak za dvije osobe,
u jednom od dmarališta
EPSTOURS-a, po uzboru
dobitnika*

NAGRADA 02

*Lovćen osiguranje
osigurava vašu kuću
ili stan na period od
godinu*

NAGRADA 03

*Mercator i Roda
nagrađuju sa 7 x 1
proizvod "Delimano"
keramičkog posuđa sa
termalnim sensorima i
savitljivim ručkama, za
pripremu zdrave hrane*

**SVAKO KOLO
VEĆI FOND**

Pravila nagradne igre:

Priredivač nagradne igre „Budi u toku – budi u igri“ je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih u EPCG, a pravo da učestvuju imaju svi zaposleni osim zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice iam pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista „Elektroprivreda“.

*Nagradna igra
lista "Elektropivreda"
drugo kolo traje
od 10. 11. do 25. 11*

Izvučena imena dobitnika nagrada u prvom kolu nove nagradne igre „BUDI U TOKU, BUDI U IGRI“

DRAGAŠ U SPLENDIDU

Za prvo kolo nove nagradne igre „Budi u toku, budi u igri“ u našu redakciju stiglo je više od 1200 kupona iz raznih djelova EPCG. Igra postaje sve interesantnija, nagradni fond se povećava, pa smo ovoga puta imali atraktivnu glavnu nagradu – vikend u luksuznom hotelu „Splendid“ za dvije osobe koju je osvojio radnik TE „Pljevlja“ Radoš Dragaš. Ako želite da sebi priuštite kratak odmor i predah od svakodnevnih obaveza u nekoj od Banja u Srbiji (glavna nagrada u narednom kolu) ili pak neku od ostalih privlačnih nagrada, igrajte i dalje, igrajte uporno. Budite u toku, budite u igri!

Prvonagrađeni **Radoš Dragaš**, dugogodišnji radnik TE Pljevlja, bio je iznenađen i obradovan kad smo mu saopštili vijest o nagradi. Zadovoljstvo boravka u Splendidu, međutim, odlučio je da ustupi sinu i snahi.

- U poznijim sam godinama, pa smatram da je na mjestu da mladi ljudi dožive ovaj vikend za pamćenje. To će biti poklon kojem će se sigurno silno obradovati – rekao nam je Radoš.

U ovom kolu poklon vaučere u vrijednosti od po 50€ za trgovinu u „Albonim“ marketima dobili su:

Ilmija Derviši (OJ Snabdijevanje Ulcinj)
Borislav Manojlović (HE „Perućica“)
Nikola Kostović (ED Budva)
Mirko Rajković (ED Tivat)
Jovana Koprivica (Direkcija Društva) i
Milorad Terzić (TE „Pljevlja“)

Promo paket T – mobil Crne Gore (majica, kožni fudbal i kišobran) osvojili su:

Biljana Petrović (Direkcija Društva)
Radovan Vujsić (ED Kolašin)
Radoman Vučetić (TE „Pljevlja“)
Ivana Marković (OJ Snabdijevanje Podgorica)
Boris Radojević (ED Kolašin)

Dobitnicima čestitamo, ostalima želimo više sreće u narednom kolu.

Redakcija

SVAKO KOLO VEĆI FOND NAGRADA

U drugom kolu nagradne igre, koje traje od 10. do 25. novembra, smo za vas pripremili vrijedne nagrade. Srećne dobitnike očekuju:

SOZ nagrađuje sedmodnevni boravkom u jednom od objekata EPSTOURS-a, po izboru dobitnika.

Uponudi su:

„Čigota“ (Zlatibor), Niška Banja, Sokobanja, Pro-lom Banja, Banja Koviljača, Ivanjica i Vrnjačka Ba-nja, zatim hotel i apartmani „Jezero“ u podnožju NP Tara, na obalama jezera Perućac. Od ljetovališta u ponudi su zastupljeni hotel „Park“, Slovenska plaža, kao i obližnje vile „Park“ u Budvi.

LOVČEN OSIGURANJE A.D. će srećnog dobitnika nagraditi godišnjim osiguranjem kuće ili stana od nepredvidljivih događaja koji mogu zadesiti Vašu imovinu.

Mercator i RODA Vas nagrađuju Delima-no keramičkim posuđem sa termalnim senzorima i savitljivim ručkama, za pripremu zdrave hrane. Nagrade su:

- wok sa podesivom ručkom ø 30 cm + stakleni poklopac
- šerpa za soseve ø 20 cm + stakleni poklopac
- 2x tiganji sa podesivom ručkom ø 28 cm + stakleni poklopac
- 2x tiganji sa podesivom ručkom ø 24 cm + stakleni poklopac
- tepsija 35x25 cm

РЕФЕРЕНДУМ

Радници Радне заједнице „Електропривреде Црне Горе“ изаћи ће на референдум у понедељак, 27. децембра 1982. године да гласају за нови Правилник о основама и мјерилима за расподелу средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу, чији саставни дио чини вредновање послова и радних задатака на основу постојеће систематизације. Претходно је у дуготрајном периоду од неколико година вођена маратонска расправа о овом значајном документу, која је, најзад, последице одржаних састанака радника по секторима, састанка организације Синдиката, те поновног рада комисије и утврђивања предлога Правилника на сједници Радничког савјета завршена, па је расписан референдум.

Иако је комисија дуго радила, није могла, нешто због субјективних слабости и донекле због објективних разлога да задовољи све, јер је очито било да је сваки

дискусије и на посљедњој сједници Радничког савјета када је утврђен референдум. Свакако да су одређеним непрецизностима, неусклађеностима кумовали и други разлози, посебно постојећа неадекватна систематизација радних мјеста, која тражи хитно мијењање, јер је она претрпана разноврсним рефератима, самосталним и „обичним“ референтима у које су „прекрштени“ и одговорни стручни кадрови: инжењери разних струка итд. Умјесто да се дају прави називи радних мјеста, са конкретним пословима, значајем, одговорношћу и другим карактеристикама, проишло је да је нагомилан чиновнички апарат, „као да је ријеч о неком среском начелству“, како је духовито примјетио један дискуснт на сједници Синдиката.

Но, кад се све узме у обзир и

Била је недеља, 25. октобар. Село Кичева је тонуло у први утон. Људи су се спремали за један миран сан у планинској тишини.

Одједанпут су одјекнули унђи, заорила се прјесма. Кроз праг је запрала свјетлост. Упалиле су се електричне сијалице у љуама браће Радоша и Петра Чуровића. Прве електричне сијалице од када се зачео живот у овом планинском селу. Зато је узумљиво славље у овим домовима. Јер, чекали су браћа Чуровићи, као и сви Кичевци дуго, еома дуго да село добије електричну струку, али ни до данас у селу нема електричне струје.

Ето су браћа Радош, инвалид и пар, пензионисани официр одлучили да сами покушају свијетле своје куће, у чему су дана успјели.

Ипак је, као и сваки, био помало бојажљиво. Ишли за овај посао. Идла је инжењер Томовић из Чуровића у пријатељској посјети својој кући. Прегледао је јачину струје и рекао да би се радило о малим измјенама да се осигурава домаћинствима. Ишли су знати да је потребно са радом

су још неколико комшија, али су они одустали сматрајући да од тога посла неће ништа бити. Но, посао је полако текао. Припремали су стубове, набили жицу, ископали канале. У Чачку је рађена динама и турбина. И кад је све било спремно, из Чачка је поново дошао инжењер Томовић и један познати електричар. Монтирали су уређаје, развучена жица, уређене инсталације. За неколико дана све је било готово. На опште задовољство свих који су учествовали у овом послу записале су прве електричне сијалице у селу Кичева.

„Заиста сам срећан — каже Радош Чуровић. Одавно сам желио да освјетлим кућу, али друштво ни до данас није ништа учинило да би се ово село електрифицирало. Било би ми најдраже кад би све комшије имале струју у својим домовима, али наша млина централа нема толико снагу. Надам се, ипак, да ће се то остварити тај дан. Ми смо се заиста, али

САДА И ПОЖАРИ ПРИЈЕТЕ

Међу невољама које прате житеље Мратиња, у посљедње вријеме јавили су се и пожари. Постоје све јаснице да се из мратињске руже треба што прије свести у Плузона, јер давно потрајале бараче, практично, више и не представљају праву људску насеобину.

Пожар до кога је дошло 25. фебруара ове године у овом насељу размјештени су у друге бараче. Пожар избио по дану тако да је његово сузбијање могло да буде ефикасно.

Како смо обавијештени, последнице. Као што се и могло предоставити, до њега је дошло због до самачких станова. Радници који су остали без крова над главом размјештени су у друге бараче.

Како напомињу одговорни, и остали они што су у врло лошем стању, па је ризик од пожара увијек трајао. Инсталација и провентилација мреже од уређаја да буде ефикасна.

Пожар избио по дану тако да је његово сузбијање могло да буде ефикасно.

Како напомињу одговорни, и остали они што су у врло лошем стању, па је ризик од пожара увијек трајао. Инсталација и провентилација мреже од уређаја да буде ефикасна.

Овом приликом треба истакнути да је потребно предузети максималне мјере превентивне заштите и провентилације. Свака неопределеност олакшава и однос према противпожарној заштити, може да има далеко веће последице.

АКТУЕЛНА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА СИТУАЦИЈА У ЦРНОЈ ГОРИ

III СТЕПЕН ОГРАНИЧЕЊА ПОТРОШЊЕ

У четвртак, 7. октобра 1982. године у Црној Гори је уведен III степен ограничења електричне енергије, што је било неминовно због дефицита на критично стање до којег је дошло због дефицита енергије, бавке струје и изненадног отказивања испоруке из иностранства, да не говоримо о скоро пресахлим акумулацијама „Перућице“ и „Ливе“, односно о дуготрајним сушама које се не памте за последњих 40 година.

Ограничење потрошње подразумева њено смањење за 20 одсто код Комбината алуминијума Град и Жељезаре „Борис Кидрич“ а код дистрибутивних потрошача за 10 одсто. Уколико наведених потрошача дошло до обилних падавина, с обзиром на говорених 6 милиона kWh под знаком питања до би се предузети нова ограничења. Како је ситуације у Црној Гори, поред стриктне ограничења потрошње ради пребрљавања електроенергетске ситуације, неопходно је предузети више него до сада покажу потрошачи однос како би се кроз разумну и активну потрошњу невоље колико—толико смањиле.

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

